

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1918.

Första kammaren.

Nr 9.

Lördagen den 16 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet *Nilson* avlämnade Kungl. Maj:ts nädiga propositioner:

nr 78, angående gottgörelse till professorerna vid lantbruksinstitutet vid Ultuna J. A. Sjöström, E. V. E. Petersson och A. G. Timberg för genom övergång å ny avlöningsstat för institutet förändrad minskning i behållna avlöningsförmåner;

nr 79, angående pension åt förre fästningsbyggnadsarbetaren Carl August Johansson Lundin;

nr 81, angående nedsättning i arrendet för Toppetorps kvarn å Ankarströms kronopark i Kalmar län;

nr 83, angående omorganisation av fältveterinärkåren;

nr 86, angående tillstånd för förste kanslisekreteraren i lantförvarsdepartementet Gunnar August Åkerman att för rätt att åtnjuta ålderstillägg tillgodoräkna sig viss tjänstgöring; samt

nr 87, angående inköp av vissa byggnader å Axvall.

Anmäldes och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

nr 2 A, angående regleringen av utgifterna under riksstatens för år 1919 andra huvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet; och

nr 2 B, angående regleringen av utgifterna under tilläggsstatens för år 1918 andra huvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet; ävensom

bankoutskottets utlåtanden:

nr 12, angående verkställd granskning av riksbankens styrelse och förvaltning; samt

nr 13, angående verkställd granskning av riksgäldskontorets styrelse och förvaltning.

Upplästes ett så lydande protokoll:

År 1918 den 15 februari sammanträdde kamrarnas valmän för att utse revisorer och revisorssuppleanter för granskning av riksbankens avdelningskontors i orterna räkenskaper och förvaltning; och befunnos efter valens slut hava blivit utsedda till

revisorer:

vid kontoret i Göteborg

herr	<i>Pehrsson, Pehr</i> , kyrkoherde, Göteborg,	med 34 röster
»	<i>Sandblad, Erik</i> , ombudsman vid Hypoteksföreningen, Göteborg,	» 34
»	<i>d'Orchimont, Fredrik</i> , f. d. handlande, Floda.	» 34
»	<i>Lillieros, C. G.</i> , kassör, Göteborg.	» 34

vid kontoret i Malmö

herr	<i>Wikborn, N.</i> , lantbrukare, Arrie, Månstorp.	med 34 röster
»	<i>Cavalli, Gustaf</i> , överstelöjtnant, Malmö	» 27
»	<i>Johansson, P. A.</i> , kassör, Malmö,	» 34
»	<i>Nilsson, Anders Johan</i> , lantbrukare, Lea Isie, Södra Åby.	» 34

vid kontoret i Falun

herr	<i>Ernfors, O. A.</i> , f. d. riksdagsman, Björka, Bredgrind.	med 34 röster
»	<i>Nordin, G.</i> , major, Falun,	» 34
»	<i>Sandström, Carl</i> , kamrer, Orsa.	» 34
»	<i>Ström, Johan</i> , f. d. riksdagsman, Transtad.	» 34

vid kontoret i Gävle

herr	<i>Ericsson, I. G.</i> , telegrafkommisarie, Gävle,	med 34 röster
»	<i>Brodin, Carl</i> , grosshandlare, Gävle,	» 34
»	<i>Fogelberg, B.</i> , disponent, Gävle,	» 34
»	<i>Lindberg, Erik</i> , vice konsul, Hudiksvall,	» 34

vid kontoret i Halmstad

herr	<i>Bökman, E.</i> , rektor, Halmstad,	med 34 röster
»	<i>Ehrenborg, G.</i> , major, Halmstad,	» 34
»	<i>Gyllensvärd, A. G.</i> , f. d. riksdagsman, Fågel-sång, Voxtorp,	» 34
»	<i>Linder, J. R.</i> , skollärare, Tvaåker.	» 34

vid kontoret i Härnösand

herr	<i>Tham, K.</i> , rektor, Härnösand,	med 34 röster
»	<i>Carlsson, V.</i> , häradsskrivare, Härnösand.	» 34
»	<i>Hallin, E.</i> , kassör, Örnsköldsvik,	» 34
»	<i>Hesse, Samuel</i> , advokat, Härnösand,	» 34

vid kontoret i Jönköping

herr	<i>Johansson, Edward</i> , Häradsköp, Skillingaryd,	med 34 röster
	<i>Gislén, Knut</i> , landskamrerare, Jönköping,	34
	<i>Andrén, Fredrik</i> , ingenjör, Jönköping,	34
	<i>Jönsson, Johan</i> , landstingsman, Norrahammar.	34

vid kontoret i Kalmar

herr	<i>Schött, Helmer</i> , tullkontrollör, Kalmar,	med 34 röster
	<i>Wickbom, J. A. O.</i> , rektor, Kalmar,	34
	<i>Olsson, C. A.</i> , f. d. riksdagsman, Järnsida, Nora Tång,	34
	<i>Magnusson, Hugo</i> , journalist, Kalmar,	34

vid kontoret i Karlskrona

herr	<i>Kruse, K. R. T.</i> , kapten, Karlskrona,	med 34 röster
	<i>Karlsson, K.</i> , f. d. fortifikationskassör, Karlskrona,	34
	<i>Brorsson, N.</i> , kantor, Asarum,	34
	<i>Appelqvist, Casper</i> , handelsföreståndare, Ronneby.	34

vid kontoret i Karlstad

herr	<i>Liljesköld, K. A.</i> , f. d. häradshövding, Arvika,	med 34 röster
	<i>Falk, H. H. W.</i> , kapten, Karlstad,	34
	<i>Larson, L. W.</i> , lantbrukare, Labberud, Ölme,	34
	<i>Göthberg, A. H.</i> , f. d. riksdagsman, Munkfors,	34

vid kontoret i Kristianstad

herr	<i>Persson, J.</i> , landstingsman, Sösdala,	med 34 röster
	<i>Månsson, Nils</i> , kamrer, Östra Broby,	34
	<i>Witzell, C.</i> , f. d. riksdagsman, Örkelljunga,	34
	<i>Jönsson, B. J.</i> , handlande, Kristianstad.	34

vid kontoret i Linköping

herr	<i>Burén, Iv.</i> , lantbrukare, Boxholm,	med 34 röster
	<i>Edlund, Wilh.</i> , disponent, Mjölby,	34
	<i>Gustafson, J. A.</i> , lantbrukare, Mjölby,	34
	<i>Träff, Axel</i> , fabrikör, Mjölby,	34

vid kontoret i Luleå

herr	<i>Bexell, Albert</i> , stadsfogde, Luleå,	med 34 röster
	<i>Nordberg, Alb.</i> , kyrkoherde, Neder-Luleå,	34
	<i>Bäckström, Amandus</i> , kommissionär, Öjebyn,	34
	<i>Östling, J. E.</i> , landstingsman, Gammelstad,	34

vid kontoret i Mariestad

herr	<i>Almin, R.</i> , lantbrukare, Lugnås,	med 34 röster
	<i>Jonzon, P. G.</i> , landstingsman, Leksberg, Marie- stad,	34 »
	<i>Bolin, J. Z.</i> , skollärare, Fyrunga,	34 »
	<i>Sternér, E.</i> , redaktör, Mariestad.	34 »

vid kontoret i Norrköping

herr	<i>Wahlberg, Fredrik</i> , ingenjör, Norrköping,	med 34 röster
	<i>Mossberg, Robert</i> , brandchef, Norrköping,	34 »
	<i>Hedenström, Daniel</i> , ingenjör, Ljusfors, Skär- blacka,	34 »
	<i>Lagerbäck, E. A.</i> , kassör, Norrköping.	34 »

vid kontoret i Nyköping

herr	<i>Sjöström, G.</i> , kyrkoherde, Tuna, Lärslund,	med 34 röster
	<i>Weinberg, B.</i> , f. d. godsägare, Nyköping,	34 »
	<i>Winblad, Oskar</i> , förvaltare, Nyköping,	34 »
	<i>Urbérg, Ivar</i> , lantbrukare, St. Kungsladugår- den, Nyköping,	34 »

vid kontoret i Sundsvall

herr	<i>Horneij, Arvid</i> , tandläkare, Sundsvall,	med 34 röster
	<i>Hellgren, J.</i> , bokhandlare, Sundsvall,	34 »
	<i>Ekholm, R.</i> , f. d. riksdagsman, Sundsvall,	34 »
	<i>Thor, C. G.</i> , förvaltare, Nedansjö,	34 »

vid kontoret i Umeå

herr	<i>Grafström, Hj.</i> , överstelöjtnant, Umeå,	med 34 röster
	<i>Boström, N.</i> , f. d. riksdagsman, Bodbyn, Burträsk,	34 »
	<i>Ålund, W.</i> , jägmästare, Umeå,	34 »
	<i>Karlsson, Nils</i> , nämndeman, Tavelsjö,	34 »

vid kontoret i Uppsala

herr	<i>Bring, Sven Kasper</i> , f. d. rådman, Uppsala,	med 34 röster
	<i>Wiklund, Gustaf</i> , t. f. akademibokhållare, Uppsala,	34 »
	<i>Arnelius, G.</i> , f. d. organist, Öster-Lövsta,	34 »
	<i>Höök, C.</i> , f. d. riksdagsman, Edeby, Rasbokil,	34 »

vid kontoret i Visby

herr	<i>Forssman, P. A.</i> , disponent, Roma Kloster,	med 34 röster
	<i>Melin, Oskar</i> , f. d. landskamrerare, Visby,	34 »
	<i>Larsson, K. L. J.</i> , riksdagsman, Bondarve,	34 »
	<i>Svallingson, M. E.</i> , kronolänsman, Bändersgård, Klintehamn,	34 »

vid kontoret i Vänersborg

herr <i>Björklund, E.</i> , jägmästare, Vänersborg,	med 34 röster
» <i>Håkansson, V. R.</i> , kamrer, Vänersborg.	34
» <i>Johansson, A.</i> , handlande, Ed,	34
» <i>Johansson, Albert</i> , bruksbokhållare, Upphärad.	34

vid kontoret i Västerås

herr <i>af Billbergh, Th.</i> , f. d. lektor, Västerås,	med 34 röster
» <i>Rudberg, Hj.</i> , f. d. räntmästare, Västerås,	34
» <i>Uggla, Claes</i> , härads hövding, Västerås,	34
» <i>Landgren, Gustaf</i> , f. d. riksdagsman, Islingby,	34

vid kontoret i Växjö

herr <i>Bengtson-Gierup, Hans</i> , distriktslantmätare, Växjö,	med 34 röster
» <i>Johansson, O. A.</i> , hospitalssyssloman, Växjö,	34
» <i>Andersson, C. A.</i> , landstingsman, Ivla, Boarp.	34
» <i>Eriksson, J.</i> , f. d. riksdagsman, Lindehult, Algutsboda,	34

vid kontoret i Örebro

herr <i>von Hofsten, H. R.</i> , major, Örebro,	med 34 röster
» <i>Montgomery-Cederhjelm, R.</i> , kammarherre, Segersjö, Lännäs,	34
» <i>Persson, O.</i> , nämndeman, Asker,	34
» <i>Windahl, Axel</i> , grosshandlare, Örebro,	34

vid kontoret i Östersund

herr <i>Mattsson, Anders</i> , lasarettssyloman, Östersund,	med 34 röster
» <i>Björklund, Olof</i> , godsägare, Oviken,	34
» <i>Roman, P. G.</i> , härads skrivare, Östersund,	34
» <i>Fladvad, O. E.</i> , landstingsman, Odenslund, Östersund,	34

suppleanter:

vid kontoret i Göteborg

herr <i>Lind, C. T.</i> , f. d. riksdagsman, Tanum,	med 32 röster
» <i>Rodhe, C. A.</i> , major, Göteborg,	32
» <i>Larsson, L.</i> , f. d. landstingsman, Huveröd.	32
» <i>Neiglick, Fritz</i> , kapten, Göteborg,	32

vid kontoret i Malmö

herr <i>Rosén, Anders</i> , lektor, Malmö,	med 32 röster
» <i>Persson, Alfred</i> , lantbrukare, Wadensjö,	32
» <i>Ljuna, J.</i> , handlande, Hör,	32
» <i>von Porath, Wilhelm</i> , överstelöjtnant, Lund,	32

vid kontoret i Falun

herr Nilsson, A., förvaltare, Falun,	med 32 röster
» Holst, P., handlande, Malung,	» 32 »
» Thorsell, B., direktör, Wassbo, Ornäs,	32 »
» Bohm, H., kronofogde, Falun.	32 »

vid kontoret i Gävle

herr Bengtsson, P., f. d. riksdagsman, Glösbo.	med 32 röster
» Göransson, G. S., ingenjör, Gävle,	32 »
» Sjögren, Arv., disponent, Forsbacka,	32 »
» Bergsten, Knut, tryckeriföreståndare, Gävle.	32 »

vid kontoret i Halmstad

herr Dahlberg John, handelsföreståndare, Halmstad,	med 32 röster
» Hollender, Y., ingenjör, Halmstad,	32 »
» Magnusson, Magnus, Magnilund, Eldsberga	32 »
» Frisell, G., fil. doktor, Kullagården, Varberg.	32 »

vid kontoret i Härnösand

herr Björklund, Henrik, hemmansägare, Dynäs,	med 32 röster
» Törner, Alfred, direktör, Härnösand.	32 »
» Hammarlind, Otto, fabriker, Nyland.	32 »
» Sandström, Nils, direktör, Nyland,	32 »

vid kontoret i Jönköping

herr Svensson, Johan, nämndeman, Fällinge, Smålandsstenar,	med 32 röster
» Fridén, F. J., disponent, Jönköping,	32 »
» Ramfeldt, Harry, kapten, Ramsjöholm,	32 »
» Magnusson, August, Svarvartorpet, Anderstorp.	32 »

vid kontoret i Kalmar

herr Johansson, Adolf, f. d. riksdagsman, Möllstorp, Färjestaden,	med 32 röster
» Olsson, P. V., regementspastor, Kalmar,	32 »
» Modéer, Seth, handlande, Mönsterås,	32 »
» Johansson, C. A., handelsföreståndare, Kalmar.	32 »

vid kontoret i Karlskrona

herr Johansson, Mattis, trävaruhandlare, Eringboda,	med 32 röster
» Bergström, G., godsägare, Bubbetorp, Torskors.	32 »
» Olsson, N. P., kamrer, Lörby, Mjällby,	32 »
» Svensson, Färdinand, landstingsman, Fridlefstad, Björkeryd.	32 »

vid kontoret i Karlstad

herr	<i>Huss, R.</i> , kapten, Karlstad,	med 32 röster
»	<i>Johansson, Emil</i> , kyrkovärd, N:a Borgvik,	» 32 »
»	<i>Carlsson, L. J.</i> , f. d. riksdagsman, Frosterud, Rudskoga,	» 32 »
»	<i>Mossberg, Gustaf</i> , handlande, Framnäs, Blom- skog,	» 32 »

vid kontoret i Kristianstad

herr	<i>Hansson, Joël</i> , kandlande, Osby,	med 32 röster
»	<i>Svensson, Maurits</i> , konduktör, Kristianstad,	» 32 »
»	<i>Troedson, Troed</i> , f. d. riksdagsman, Bjärnum,	» 32 »
»	<i>Olsson. Otto J.</i> , Hammenhög,	» 32 »

vid kontoret i Linköping

herr	<i>Danckwardt-Lällieström, Gösta</i> , kassör, Lin- köping,	med 32 röster
»	<i>Grewell, Axel</i> , kapten, Linköping,	» 32 »
»	<i>Löwendahl, O. A.</i> , folkskollärare, Linköping,	» 32 »
»	<i>Tolf, Ernst</i> , kamrer, Linköping,	» 32 »

vid kontoret i Luleå

herr	<i>Sundberg, Ragnar</i> , länsassessor, Luleå,	med 32 röster
»	<i>Lantz, E. P.</i> , landstingsman, Luleå,	» 32 »
»	<i>Ullman, U.</i> , kapten, Luleå,	» 32 »
»	<i>Sandström, Robert</i> , handlande, Gammelstad,	» 32 »

vid kontoret i Mariestad

herr	<i>Andersson, J. A.</i> , landstingsman, Wättilösa, Götened,	med 32 röster
»	<i>Holm, G.</i> , f. d. läroverksadjunkt, Skara,	» 32 »
»	<i>Sjöberg, G. W.</i> , redaktör, Skövde,	» 32 »
»	<i>Tham, A.</i> , överste, Jönköping,	» 32 »

vid kontoret i Norrköping

herr	<i>Andersson, Gösta</i> lantbr., Kolstad, Norrköping,	med 32 röster
»	<i>Cederstrand, Th.</i> , handlande, Norrköping	» 32 »
»	<i>v. Malmberg, Karl</i> , kapten, Wii, Okna	» 32 »
»	<i>Andersson, Ernst</i> , lantbrukare, Skålsund, Norrköping,	» 32 »

vid kontoret i Nyköping

herr	<i>Sandström, G.</i> , lantbruksingenjör, Nyköping,	med 32 röster
»	<i>von Sydow, C. O.</i> , kapten, Nyköping	» 32 »
»	<i>Tottie, K. F.</i> , lantbrukare, Lilla Kungsladugården, Nyköping,	» 32 »
»	<i>Fant, Gunnar</i> , rådman, Nyköping,	» 32 »

vid kontoret i Sundsvall

herr	Wallen, J. G., kassör, Sundsvall,	med 32 röster
›	Hellberg, Alfred, kyrkvård, Högom, Sundsvall,	32 ›
›	Nilsson, W. E., disponent, Karlsvik, Sundsvall	› 32
›	Persson, Johan, handlande, Sundsvall,	› 32 ›

vid kontoret i Umeå

herr	Löwling, C. Joh., disponent, Umeå.	med 32 röster
›	Lindgren, J. W., rektor, Umeå,	› 32 ›
›	Eriksson, Erik, lanthbrukare, Böle, Umeå.	› 32 ›
›	Conradson, R., apotekare, Nordmaling,	› 32 ›

vid kontoret i Uppsala

herr	Jönsson, A., arrendator, Bergby, Örbyhus,	med 32 röster
›	Henschen, Carl, akademikamrerare, Uppsala,	› 32 ›
›	Lundeberg, Sigsten, hospitalssyssloman, Uppsala.	› 32 ›
›	Kant, K. G. W., f. d. riksdagsman, rådman, Uppsala.	› 16 ›

vid kontoret i Visby

herr	Kruuse af Verchou, Henning, major, Visby,	med 32 röster
›	Hansen, J. Th., f. d. riksdagsman, Bonsarve, Vamlingbo,	› 32 ›
›	Broander, N. J., f. d. riksdagsman, Visby,	› 32 ›
›	Söderberg, J. N., stabsintendent, Visby,	› 32 ›

vid kontoret i Vänersborg

herr	Engqvist, A. F., kontorschef, Stigen, Färgelanda.	med 32 röster
›	Björkqvist, M., tidskrivare, Trollhättan,	› 32 ›
›	Sahlberg, R. C. Th., kapten, Vänersborg,	› 32 ›
›	Bergström, Arvid, handlande, Vänersborg,	› 32 ›

vid kontoret i Västerås

herr	Holmin, Elis, major, Grävlinge,	med 32 röster
›	Zander, J. A., handelsföreståndare, Västerås,	› 32 ›
›	Lundblad, Axel, f. d. riksdagsman, Fredriks- berg, Västerås,	› 32 ›
›	Fröier, Isidor, folkskollärare, Västerås,	› 32 ›

vid kontoret i Växjö

herr	Norlin, Anders, dövstumlärare, Växjö,	med 32 röster
›	Johansson, S. A., landstingsman, Högahult. Gävetorp,	› 32 ›
›	Blomkvist, J. H., landstingsman, Gravaregar- den, Växjö,	› 32 ›
›	Ahl, Ernst, landskamrerare, Växjö.	› 32 ›

vid kontoret i Örebro

herr Eriksson, Lars, f. d. riksdagsman, Fällingsbro	med 32 röster
” Pauli, J. M., jägmästare, Kloten,	32 ”
” Ahlstrand, A. F., kassör, Örebro,	32
” Zethelius, G., major, Örebro,	32

vid kontoret i Östersund

herr Johansson, J., folkskollärare, Hornsberga,	med 32 röster
” Hemmingsson, Olof, kommunalnämndsordförande, Hall-Marby,	32
” Olsson, Olof, handlande, Fastgården, Oviken,	32
” Olsson, N. O., lantbrukare, Tång,	32

sedan ordningen mellan dem av suppleanterna, som erhållit lika antal röster, blivit genom särskilda lottningar bestämd.

Hans Andersson.

Oskar Nylander.

W. Wachtmeister.

Erik Röing.

På framställning av herr talmannen beslöts, att det nu upplästa protokollet skulle läggas till handlingarna ävensom att protokollsutdrag härom skulle avgå till bankoutskottet med anmodan till utskottet att om valen låta underrätta ej mindre de valda än även fullmäktige i riksbanken samt vederbörande avdelningskontors styrelser.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran bevillningsutskottets utlåtande nr 8 och betänkande nr 9, lagutskottets utlåtande nr 3 samt jordbruksutskottets utlåtanden nr 3—8 och 10—17.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 13, i anledning av de av Kungl. Maj:t i sammanhang med proposition angående tilläggsstat till riksstaten för år 1918 framlagda allmänna grunder för förskottsväsendets avveckling.

Om förskottsväsendets avveckling.

I det vid Kungl. Maj:ts proposition den 14 januari 1918 (nr 2) angående tilläggsstat till riksstaten för samma år fogade statsrådsprotokollet över finansärenden den 31 december 1917 hade av departementschefen upptagits frågan om åtgärder för förskottsväsendets avveckling; och hade departementschefen därvid framlagt vissa allmänna grunder för detta ändamåls vinnande, vilka grunder sedermera vunnit tillämpning vid uppgörande av såväl berörda proposition som den förstnämnda dag till riksdagen avlätna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov.

I föreliggande utlåtande hade utskottet tillkännagivit, att i anledning härav och då det syntes utskottet lämpligt, att riksdagen,

Om förskotts-
väsendets
avveckling
(Forts.)

innan till behandling företoges de anslagsäskanden å de olika huvudtitlarna, vilka ägde sammanhang med ifrågavarande åtgärder, uttalade sig angående sin ståndpunkt till sakens principiella sida, utskottet ansett sig böra nu bringa denna del av ärendet under riksdagens prövning; och hade utskottet för egen del yttrat sig i berörda avseende ävensom av anförd orsak hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t meddela vad i utlåtandet blivit i förvarande ämne anført.

Reservation hade avgivits av

herrar *O. M. Strömberg, H. F. Lamm, C. G. Ekman, H. G. W. Wrangel* och *J. L. Widell*, vilka ansett, att första styckets å sid. 5 i det tryckta utlåtandets senare del från och med den mening, som började med orden »Däremot torde förslaget», till och med orden »erhåller förslagsanslags natur» bort ur utlåtandet utgå.

Ifrågavarande del av utlåtandet lydde sålunda:

»Däremot torde förslaget om uppförande för ändamålet å riksstat av ett anslag, att under vissa av riksdagen uppställda villkor stå till Kungl. Maj:ts disposition, innebära en lösning av frågan, som dels står i överensstämmelse med nyssberörda principer och dels erbjuder tillfredsställande garantier mot missbruk. För varje gång fråga uppstår om anslaget anlåtande, måste en omprövning äga rum. Huruvida villkoren för dess användande föreligga; och när sedermera de Kungl. Maj:ts beslut, varigenom anslaget tagits i anspråk, på förslaget sätt för riksdagen anmälas, blir riksdagen i tillfälle att kontrollera, att dessa villkor iakttagits. Denna anmälan torde nämligen givetvis böra överlämnas till vederbörande utskott, som hava att handlägga anslagsfrågor, och vilka då bliva i tillfälle att till riksdagen avgiva de yttranden, vartill den skedda dispositionen av anslaget kan giva anledning. Den granskning, som från riksdagens sida sålunda komme att verkställas i fråga om utgifter å det ifrågavarande förslagsanslaget, skulle påtagligen i högre grad än den som under nuvarande förhållanden kan ägnas Kungl. Maj:ts äskanden av anslag till täckande av förskottsvis bestridda utgifter, kunna innebära en verklig realprövning; och i betraktande härav synes ej något vara att erinra mot att ifrågavarande anslag erhåller förslagsanslags natur.»

Herr Widell: Herr greve och talman! Såsom framgår av det nu föredragna utlåtandet, har Kungl. Maj:t bland annat föreslagit, att för bestridande av större oförutsedda utgifter skulle utom huvudtitlarna anvisas ett förslagsanslag på 500,000 kronor. Kungl. Maj:t har här liksom i övrigt anslutit sig till det förslag, som framlagts av den s. k. kassaförslagskommittén. Emellertid var beträffande detta halvmiljonsanslag en ledamot av kommittén, friherre Langenskiöld av en avvikande mening och föreslog ett annat sätt för lösandet av frågan om de oförutsedda utgifternas bestridande. För min del har jag i statsutskottet förfäktat samma mening som friherre Langenskiöld i kommittén. Jag anser, att den av honom anvisade

utvägen är den riktiga och har icke funnit de skäl, som av kassaför-
lagskommittén och sedermera av departementschefen anförts däremot,
på något sätt övertygande. Emellertid skall jag icke upptaga kam-
marens tid med att närmare redogöra för denna fråga. Da jag i
statsutskottet icke fick understöd från något håll i denna punkt, an-
säg jag mig böra avstå från att anföra någon avvikande mening
beträffande huvudfrågan och måste nu också inskränka mig till att
till kammarens protokoll anteckna min åsikt därom.

Om jag sålunda beträffande huvudfrågan nu icke har något
yrkande att framställa och icke heller framställt något sådant
i utskottet, har jag däremot beträffande viss del av utskottets-
motivering mest anförat reservation och häri har jag vunnit under-
stöd av flera medlemmar i utskottet. Enligt ett yttrande av
kassaförlagskommittén, till vilket departementschefen anslutit sig,
skulle till varje riksdag av Kungl. Maj:t överlämnas en specificerad
förteckning över de utgifter, som bestritts av ifrågavarande anslag.
Vad riksdagen vidare skulle göra med denna förteckning har läm-
nats öppet — på goda skäl förefaller det mig — av såväl kommit-
tén som departementschefen. Såvitt jag kan finna, kunde denna för-
teckning formellt icke föranleda annan åtgärd än att av riksdagen
läggas till handlingarna. Naturligtvis kan därjämte statsutskottet,
på sätt många gånger skett vid behandlingen av anslagsfrågor, vid
behandlingen av frågan om anslaget på $\frac{1}{2}$ miljon för ett kommando
är göra vissa uttalanden rörande sättet, varpå anslaget under före-
gående år disponerats, men statsutskottets ledamöter torde hava fun-
nit den kontroll, som härigenom skulle erbjudas, vara bra svag. För
att skärpa kontrollen har statsutskottet gjort ett uttalande i utlä-
tandet på sid 5, vilket förefaller mig vara av synnerligen betänkelig
natur. Det heter nämligen där: »Denna anmälan» — om sättet
för anslagets disponerande — »torde nämligen givetvis böra över-
lämnas till vederbörande utskott som hava att handlägga anslagsfrå-
gor, och vilka då bliva i tillfälle att till riksdagen avgiva de yttran-
den, vartill den skedda dispositionen av anslaget kan giva anledning.»
De utskott, som sålunda skulle få denna förteckning till sig remit-
terad, äro icke blott statsutskottet utan även jordbruksutskottet och
bankoutskottet. Statsutskottsutlåtandet här innebär sålunda ingen-
ting mindre än att vid sidan av grundlagen jordbruks- och bankout-
skotten skulle få en granskningsrätt. Dessutom förefaller det mig,
som om den granskningsrätt, som grundlagen i 39 § 2 mom. riksdags-
ordningen tillerkänner statsutskottet, svårligen kan hava tillämpning
på här ifrågavarande fall.

Jag kan därför icke komma till annat resultat, än att detta
uttalande icke står i verklig överensstämmelse med grundlagen, och
jag har därför, såsom jag redan nämnt anført reservation häremot
och hemställt, att första stycket på sid. 5 senare delen från och med
den mening, som börjar med orden »Däremot torde förslaget», till
och med orden »erhåller förslagsanslags natur» måtte ur utlåtandet
utgå, och anhåller jag herr greve och talman, att till detta förslag få
yrka bifall.

*Om förskotta-
na ändets
utveckling
(Forts.)*

(In försotts-
väsendets
användning.
(Paris.)

Friherre Langeskiöld: Herr talman! Såsom den föregående talaren redan framhållit, har jag såsom medlem av den s. k. kassaförlagskommittén haft en från majoriteten avvikande åsikt i fråga om anslaget till oförutsedda utgifter, och då nu icke blott regeringen utan även statsutskottet anslutit sig till kassaförlagskommitténs majoritets förslag, kan jag icke underlåta att uttala mitt beklagande över att så skett, då jag icke kan neka till att min åsikt, att det hade varit lyckligare, om detta majoritetsförslag icke blivit antaget, fortfarande är orubbad. Jag skall emellertid be att få tillägga några ord om detta anslag.

Det synes mig, som om huvudskälet, varför chefen för finansdepartementet ävensom statsutskottet hava anslutit sig till åsikten att ett dylikt anslag borde upptagas i riksstaten, vore det, att ett underlåtande att upptaga ett sådant anslag skulle bryta mot principen om riksstatens fullständighet. Det är nog riktigt, att riksstaten skall vara fullständig, men det förefaller mig, som om man i detta fall drivit denna princip för långt, jag skulle nästan vara böjd för att säga in absurdum. Alla utgifter och behov som kunna förutses och för vilka riksdagen anslår medel, böra självfallet och enligt den princip, som är uppställd av kassaförlagskommittén, upptagas i riksstaten, men att gå därutöver är nog att gå för långt.

Vår regeringsform föreskriver, att av riksdagen prövade anslag skola upptagas i riksstaten, och att härför erforderliga medel skola ställas till Kungl. Maj:ts disposition. Samma uppfattning av en riksstats omfattning gäller jämväl i andra länder, nämligen att endast de anslag, som av vederbörande folkrepresentation godkänts, böra intagas i riksstaten. När man däremot förordar att däri skall upptagas anslag för oförutsedda utgifter, förefaller det mig, som om man skulle vilja likställa riksstaten med en vanlig kostnadsberäkning t. ex. för ett byggnadsföretag, därvid man slutligen för säkerhets skull beräknar vissa procent för diverse utgifter. En riksstat är emellertid någonting mycket mera än ett dylikt kostnadsförslag, en riksstat är i själva verket en lag, varigenom de medel, som erfordras, ställas till Kungl. Maj:ts disposition, och något annat än medel för sådana prövade och gillade ändamål böra icke intagas i riksstaten. Det förekommer icke heller, såvitt jag vet, i något annat land.

Jag tror emellertid att hela denna tanke på att upptaga ett anslag för oförutsedda utgifter i riksstaten egentligen bottnar i en annan uppfattning, nämligen att man över huvud taget icke kan i statens räkenskaper redovisa för en utbetalning såsom utgift, för såvitt det icke finnes ett motsvarande anslag i riksstaten. Detta torde få anses hava varit och är väl fortfarande den ortodoxa uppfattningen inom vår statsräkenskapsteori. Jag misstänker dessutom, att denna uppfattning, som jag för min del inte alls kan godkänna, varit en väsentligt bidragande orsak till försottsväsendets hela uppkomst. Ty när man icke ansåg sig kunna upptaga en utbetalning såsom utgift i räkenskaperna, för såvitt det icke fun-

nes ett anslag för densamma, utan denna utbetalning måste i årets räkenskaper utbalanseras såsom tillgång, så blev följden ovillkorligen den, att intill dess att ett dylikt anslag av riksdagen beviljats, denna utbetalning kom att stå såsom tillgång. När så anslaget av en eller annan orsak icke upptogs i riksstaten förr än efter loppet av några år, ökades beloppet av vad sålunda utbetalades år från år, till dess äntligen ett motsvarande anslag upptogs i riksstaten och utbetalningarna omsider kunde avföras på vederhörande titel. Såvitt jag förstår är denna princip vid statens bokföring något föråldrad och jag kan inte undertrycka den förhoppningen, att när bokföringsreformen blir slutligen genomförd, denna princip kommer att få vika för en modernare uppfattning, som anser, att varje utgift, vare sig anslag finnes för densamma eller icke skall redovisas i det löpande årets räkenskaper.

Jag hade såsom sagt helst sett, att förslaget om ett anslag för bestridande av oförutsedda utgifter icke nu av riksdagen upptagits, men denna fråga torde få anses vara avgjord. Jag har naturligtvis nu endast att påyrka, att reservanternas i statsutskottet yrkande måtte av kammaren godkännas.

Herr Kvarnzelius: Herr talman! Den mening, som den siste ärade talaren förfäktar, har han varit ensam om i kommittén, och de myndigheter, som yttrat sig över kommitténs förslag, hava enstämigt avstyrkt eller avrått från att följa reservantens mening. Kungl. Maj:t har ju också på angivna grunder funnit sig böra i det fallet följa den väg, som av kassaförslagskommittén anvisats, och de av herrarna, som varit i tillfälle att taga del av vad som i detta ärende anföres i bilagorna till propositionen om tilläggsstat, vilket jag förmodar att flertalet gjort, skola finna vad statskontoret i detta hänseende yttrat vara ovanligt skarpt för att vara ett yttrande afgivet av ett ämbetsverk. Det är sällan man får se så starka uttryck för en mening, som statskontoret i detta avseende tillåtit sig. Jag skall be att få citera några rader av vad statskontoret yttrat: »Reservantens förslag att under huvudtitlarna skulle få avföras utgifter, som icke varit uppförda i riksstaten och till vilkas gäldande således inga medel anvisats, måste statskontoret på det kraftigaste avstyrka, då detta skulle innebära, att, tvärt emot principerna för budgetreformen, kassafonden skulle regelbundet för varje år få släppa till en del av sin behållning för bestridande av statsregleringsutgifter. Att anslag böra anvisas för alla utgifter synes statskontoret självklart; och att anslagen anvisas, före utbetalningen, såsom kommittén föreslår, i stället för efteråt, såsom för närvarande äger rum, kan icke innebära annan »förklaring» än att riksdagen på förhand vet, att sådana utgifter äro att vänta, ehuru riksdagen är okunnig om, av vilken art de skola bliva, och fördenskull måste uppskjuta sin prövning av desamma till efteråt».

Nu är det ju så, att erfarenheten har givit vid handen, att varje år med en viss regelbundenhet på varje huvudtitel återkommer en post, där det begäres, att riksdagen skall bevilja medel för bestri-

Om förskrif-
sändens
utveckling
(Forts.)

Om förskotts-
väsendets
avveckling.
(Forts.)

dande av vissa gjorda förskott, och vi hava i tilläggsstaten för år 1918, som här i sinom tid kommer att föreligga till riksdagens prövning, en massa sådana poster. Beträffande tredje huvudtiteln, som nu föreligger till behandling på kammarens bord, hava vi även ett sådant belopp för en massa olika utgifter. Nu hava reservanterna och även den förste ärade talaren hävdadt den mening, att riksdagen skulle vara bättre i tillfälle att pröva dessa utgifter, därest täckandet av beloppen skedde på samma sätt, som hittills ägt rum. Jag vågar emellertid det påståendet, att den prövning, som riksdagen för närvarande består dessa utgifter, är i mycket hög grad formell och i mycket liten och ringa grad reell. Det spilles sällan ett ord på detta inom vederbörande utskott. Man säger: pengarna äro använda, och riksdagen har icke annat att göra än att betala, och sällan eller aldrig är man intresserad av att infordra några handlingar för närmare förklaring och utredning av vad det gäller. Det bir en rad eller två för varje post, varierande mellan ett till flera tusen kronor. Det hela avfärdas med ett klubbslag. Hur är det nu meningen, att det skall tillgå hädanefter? Jo, vid början av varje riksdag året efter det, då utgifterna hava ägt rum, skall Kungl. Maj:t komma in med en redogörelse för användningen av det anslag till oförutsedda utgifter, som riksdagen ställt till Kungl. Maj:ts förfogande. Då skulle jag för min del gärna vilja vara med om den förändringen i vad Kungl. Maj:t nu förslår, att det lämnades en redogörelse på så sätt, att den kunde remitteras i vad den rör ett visst område till det utskott, som i allmänhet har att handlägga ärenden av likartad beskaffenhet. Ett anlåtande av förskottsanslag på nionde huvudtiteln borde sålunda enligt min uppfattning lämpligen granskas av jordbruksutskottet under det att en utgift på fjärde eller femte huvudtiteln givetvis borde granskas av statsutskottet och i främsta rummet av dess första avdelning, då ju denna i allmänhet sysslar med frågor av den beskaffenhet, att den bättre är i tillfälle att kunna bedöma arten och innebörden av det anlåtande av förskottsanslaget för oförutsedda utgifter, som på detta sätt har ägt rum. Detta har nu statsutskottet också velat giva uttryck för i motiveringen. Häremot ha betänkligheter uttalats från vissa håll, och som den förste ärade talaren nu gjort sig till målsman för, under förmenande att man därigenom komme att tangera grundlagen. Ja, möjligen rent teoretiskt. Men i praktiken är det så, att vederbörande utskott varje år tillåter sig uttala en del omdömen och meningar angående det sätt, varpå Kungl. Maj:t använt anslag, och det är icke alls ovanligt, att ett utskott uttalar en förväntan, att något sådant för framtiden icke skall komma i fråga, och om ett sådant utskottsuttalande gillats av riksdagen, har det också blivit till en nästan undantagslös regel, att vederbörande, i detta fall Kungl. Maj:t för framtiden sett till och aktat sig för att överskrida de gränser riksdagen genom sitt uttalande uppdragit. Jag tror också, att för framtiden så skall bliva förhållandet, även om den uteslutning ur motiveringen, som herr Widell yrkat kommer att genomföras. För min del anser jag emellertid, att det skulle bidraga till att redan från början bringa det in i rätt ordning om uttrycket finge stå kvar.

Det skulle tjäna till vägledning för Kungl. Maj:t ifråga om huru riksdagen önskar redogörelsen uppställd.

Jag tillåter mig därför, herr talman, utan att vidare ingå på detta rätt vidlyftiga och mycket intressanta ämne, att yrka bifall till statsutskottets förslag.

*Om förskotts-
rändens
svecklinn.
(Forts.)*

Herr L a m m: Herr talman! I själva huvudfrågan har jag ställt mig på utskottets ståndpunkt. Jag anser dock, att frågan kan diskuteras.

Såsom nu emellertid staten här framlagts, se vi, att i en stat på $\frac{1}{2}$ miljard kronor detta anslag på endast $\frac{1}{2}$ miljon kronor finnes upptaget för oförutsedda utgifter. Det kan ju från den synpunkten icke givas denna fråga en så ofantligt stor betydelse, som den tillmätts från rent teoretisk synpunkt. Då emellertid betänkligheter med avseende å kontrollen framställes av den förste ärade talaren vid ärendets behandling i statsutskottet och jag för min del icke kunnat penetrera detta, samt då jag dessutom tänkte, att vi först borde se, huru det ställer sig i praktiken med användandet av detta anslag för oförutsedda utgifter, innan vi binda oss med hänsyn till kontrollen, att vi alltså borde lämna denna sak åt praxis, när omständigheterna så foga, att vi få lov att utöva denna kontroll, så ansåg jag det icke vara nödvändigt att skriva som statsutskottet nu skrivit, utan anslöt mig till reservationen och ansluter mig även till det yrkande, som blivit framställt av den förste ärade talaren.

Herr E k m a n, C a r l G u s t a f: Herr talman! Då jag anslutit mig till reservationen, har det icke skett från den ursprungliga utgångspunkt, som intagits av herrar Widell och Strömberg m. fl. Jag har nämligen ansett, att det vid sidan av huvudtitlarna bort uppföras ett förslagsanslag för oförutsedda utgifter, såsom utskottsmajoriteten förordat. I detta avseende har jag haft samma uppfattning som utskottets majoritet. När man på förhand vet och kan förutse, att Kungl. Maj:t i vissa fall säkerligen kommer att ställas inför tvingande nödvändighet att göra vissa utgifter utöver sådana anslag, till vilka medel blivit anvisade, tror jag, att uppförandet av anslag för oförutsedda utgifter i och för sig ej kan eller bör vara ägnat att väcka betänkligheter. Däremot har jag i likhet med övriga reservanter funnit, att de anvisningar rörande prövningen av såhunda verkställda utbetalningar, som återfinnas i det omstridda stycket i motiveringen, icke äro av den art, att jag kunnat biträda dem. Om nu kammaren följer reservanterna på denna punkt, under det att andra kammaren godkänner utskottets motivering i dess helhet, blir följden härav den, att ifrågavarande del av motiveringen kommer att bortfalla. Detta tror jag vara det bästa, som kan ske i nuvarande situation. Då kommer antagligen en praxis att utbilda sig, vilken på samma gång den låter sig förena med vår grundlags bestämmelser i detta avseende, också tillgodoser det riksdagens intresse, som ligger däri, att inga utgifter av denna art skola komma i fråga, annat än då de äro av en tvingande nödvändighet påkallade.

Om förskott-
utskottet
avser till
första.

Men det är icke enbart av denna omständighet, som jag begärt ordet, utan jag ber också att få säga några ord om den reform i allmänhet, som blir följden av ett bifall till detta utskottsutlåtande. Jag har för min ringa del biträtt den reformen. Jag har varit motionsnär på området och har sålunda ingen erinran att göra, utan tror, att den ifrågasatta avvecklingen av förskottsväsendet i stort sett är berättigad och nyttig. Men det finns en detalj, som jag icke kan annat än stanna med betänksamhet inför, och det är i fråga om den omfattning, vari på inkomstsidan rubriken tillfälliga upplåningar kommer att användas. På en hel del av de områden, på vilka det här gäller att på inkomstsidan få belopp, som skola evalvera de beslutade utgifterna, kommer den formen för budgetens fyllande att tillgripas. Tidigare har det varit så, att man här i svenska riksdagen varit mycket noga med att upplåning icke ifrågakommit i andra fall än då det gällt att tillgodose produktiva och såvitt möjligt räntebärande ändamål. Detta krav på ändamålet med utgiften har hela tiden legat bakom, när anslagsbehovet skulle fyllas genom upplåning. Jag är rädd för att denna strävan kommer att väsentligen plånas ut, när man på det sätt, som antagligen nu kommer att tillämpas, tillgripa vad man kallar »tillfällig upplåning». Det är å ena sidan klart, att inga bestämda gränser finnas mellan tillfällig upplåning och mera fast upplåning, och redan däri ligger en fara för att skuldsättning kommer att ske med mera ökad fart och från andra utgångspunkter än hittills varit fallet. Och jag tror jämväl, att när det gäller sådana ändamål, som man icke finner vara produktiva och räntebärande man kommer att lättare gå på utgifter i en hel del fall, när man har denna mera lättillgängliga och för många mera trösterika form för att åtminstone tillfälligtvis komma från omsorgen att anskaffa till den beslutna utgiften motsvarande inkomster. Om man ser, i vilken omfattning denna låneform, sedan den inaugurerats år 1915, blivit beträdd, måste man säga sig, att det skett i en omfattning, som är rent oroväckande. Vid den redogörelse, som i remissdebatten lämnades av en talare, som samtidigt är ledamot av riksgäldskontorets ledning, så meddelades kammaren, att sedan år 1915 »tillfällig» upplåning förekommit till omkring 630 miljoner kronor, under det att upplåningen i s. k. fast låneräkning uppgått till omkring 300 miljoner kronor. Det är sant, att det varit abnorma tider och att det varit nödvändigt för staten att skaffa inkomster till helt andra belopp än tidigare, men enbart proportionen mellan dessa båda låneformers användning är av den art, att man måste ställa sig nog så betänksam inför den utveckling, som kommer att följa. Jag är rädd för att riksdagen är i färd med att på ett helt annat sätt betrakta upplåning och skuldsättning, än tidigare varit fallet. Jag skulle hava önskat att detta i någon mån kommit till uttryck i det utskottsutlåtande, som nu föreligger.

I fråga om ett slag av utgifter skulle, förefaller det, en inskränkning av den tillfälliga upplåningen kunnat ske. Nämligen där det gäller sådana utgifter, som man betecknar som »förskott mot framtida ersättning». Det synes kunna ifrågasättas, huruvida icke kassa-

förlagsfonden kunde tjänstgöra som försträckningskassa för dylika utgifter, utan att man behövde i budgeten för varje år uppbära ett belopp, motsvarande det, som man på detta område beslutar i utgifter, behövt fyllas genom »tillfällig upplåning». Men då jag icke varit i tillfälle att deltaga i ärendets behandling å ett förberedande stadium, har jag icke varit i stånd att inom statsutskottet framställa något yrkande i sådan riktning.

*Om förskotts-
väsendets
avveckling.
(Forts.)*

Jag har i detta sammanhang velat uttala dessa betänkligheter, men samtidigt därtill foga den förhoppningen, att det gamla betraktelsesättet i riksdagen i fråga om upplåning icke helt skall elimineras, utan åtminstone i viss omfattning fortfarande komma att göra sig gällande.

Herr Kvarnzelius: Jag kan icke alls dela de farhågor, som den siste ärade talaren givit uttryck åt. Jag har tvärtom den uppfattningen, att det sätt, som nu föreslås, säkerligen kommer att bliva en garanti för att riksdagen icke rusar i väg och beviljar medel utan att veta, var den skall taga dem från. Jag har här i min hand statsrådsprotokollet över tilläggsstaten, varifrån jag vill anföra ett par poster, som alldeles särskilt illustrera huru lätt det går att få igenom ett anslag, när man säger, att det skall täckas av medel från andra håll.

År 1892 beslöt riksdagen amslå medel för uppförande av kaserneetablissemang för livgardet till häst, 1,886,000 kronor. De skulle täckas med försäljningsmedel för viss mark, som skulle försälas. Ännu i den dag som är har denna mark icke försålts. Statskontoret har alla år fått balansera beloppet å omhänderhavande medel, och nu har Kungl. Maj:t nödgats begära, att det skall uppföras på tilläggsstaten för att få ordning och reda uti detta. Det illustrerar verkligen på ett alldeles eklatant sätt, hur det går, när man icke samtidigt vet, var man skall taga pengarna, och i sak blir ingen ändring i det förhållandet, såvitt jag förstår, vare sig man säger: låt statskontoret förskjuta av tillgängliga medel, tills vi hava försålt denna egendom, eller man säger: vi låna upp medlen, och i sinom tid skola vi avföra beloppet och minska de tillfälligt upplånade medlen med motsvarande belopp.

Vi hava ett alldeles liknande förhållande beträffande förvärvet av mark m. m. för Järvafältet. Det beviljades 3,950,000 kronor för att förvärva vissa områden i Spånga socken. Detta belopp skulle i sinom tid betalas av köpeskillingar för försålda områden på Ladugårdsgärdet. Icke heller dessa områden hava blivit försålda, och nu begär Kungl. Maj:t, att även detta skall uppföras på tilläggsstaten för att täckas av tillfälligt upplånade medel. Jag vill fråga den siste ärade talaren, vad det i sak åstadkommer för ändring. Hur kan det föreligga en starkare frestelse för riksdagen att lättvindigt vara med om ett utgiftsanslag, om man säger samtidigt som man begär ett anslag: detta skall icke betalas med tillgängliga medel nu, utan vi låna tillfälligtvis? Då vet riksdagen, vi hava inga pengar, vi måste låna. Detta i ena fallet. Blir icke

Om förskotts-
väsendets
avveckling.
(Forts.)

frestelsen lika stark i andra fallet, då man säger: vi hava visserligen här tillgångar men vi hava dem icke omsatta i pengar, vi hava ett stycke mark, när vi få den såld, då skola vi betala. Det förefaller mig, att riksdagen mycket lättare skulle falla för frestelsen att tänka: vi behöva icke alls sörja för denna sak, vi realisera tillgångar och betala därmed, och vi behöva aldrig nämna utgiften i budgeten.

Enligt min uppfattning är det bättre, att man vet: det finnes ingen reell tillgång att betala med, vi måste låna; då har riksdagen blivit ställd inför den avgörande prövningen, om den vill låna för ändamålet eller icke. Såsom jag redan tidigare yttrat kan jag sålunda icke alls dela de farhågor, som den siste ärade talaren givit uttryck åt.

Herr Ekman, Carl Gustaf: Som svar på den siste ärade talarens yttrande ber jag att få erinra om ett statsutskottsyttrande vid fjolårets riksdag. Det är nog så att man till en början kan förfara i viss mån lättvindigt, när man förskottsvis anvisar att viss utgift skall bestridas av medel, som sedermera skola ersättas genom realiserande av annan statens egendom. Men man kan icke fortsätta med den metoden i obegränsad omfattning. Jag ber att i det avseendet få, som sagt, erinra om vad som förekom vid 1917 års riksdag. I ett yttrande från statsutskottet förklarades, att de anvisningar man gjort på dylikt sätt, stigit till en sådan höjd, utan att medel återbekommits genom att andra tillgångar realiserats, så att man måste bestämt bryta av från en fullföljd den vägen och söka åstadkomma inkomster på annat sätt. Det var en erinran av ur allmän sparsamhetssynpunkt hälsosam innebörd. Så hade säkert icke skett, om man ordnat utgifternas bestridande genom tillfällig upplåning. Då vore saken klar. Man menade sig nog då kunna obegränsat fortsätta på den linjen. Jag tror därför, att det är befogat och berättigat, när jag gör gällande, att den form för budgetens uppställande, som ligger i ett träget utnyttjande av »tillfällig upplåning» innebär en mindre på denna punkt stark erinran om nödvändigheten av sparsamhet än det förutvarande tillvägagångssättet. Jag yrkar bifall till reservationen.

Herr statsrådet Thorsson: Herr greve och talman! Av den diskussion, som förts här, framgår det, att utskottet är enigt med Kungl. Maj:t i fråga om ett extra anslag för mötande av oförutsedda utgifter. Diskussionen har förts huvudsakligen om den kontroll, som riksdagen skulle anse sig behöva underkasta denna Kungl. Maj:ts hushållning med medlen. Jag har av helt naturliga skäl ingen anledning att yttra mig med anledning av den diskussionen, utan har begärt ordet närmast med hänsyn till den siste ärade talarens yttrande, när han trodde, att det sätt, som nu är ifrågasatt för uppställningen av budgeten, skulle vara ägnat att föra riksdagen in på vägar, varigenom riksdagen skulle utsättas för frestelsen att hushålla mindre varsamt med medlen. Jag tror icke

detta, ty det är nog, som statsutskottets ärade ordförande nämnde. Om man kan för riksdagen framlägga den uppfattningen, att här behövs egentligen ingen ny utgift, utan det behövs endast att tills en bunden tillgång realiserats förskjuta ett visst belopp, då måste detta vara ägnat att inbjuda till ett friare sätt att handskas med medlen, och föresten, hela denna propositions behandling av ärendet visar tydligt vartåt det burit. Det är icke enbart 1,800,000 kronor eller något sådant, utan redan vid föregående riksdag var statsverket bundet vid 23 miljoner kronor, för vilka man avsåg att realisera kronoegendom, och i avbidan på att denna kronoegendom skulle kunna realiseras, har man endast förskjutit medlen. Jag tror icke det inbjuder till fortsättning på den vägen, utan även om man behöver upptaga tillfälliga lån för att ordna en fråga, så ligger saken alltid mera klar för riksdagen att bedöma, när man vet, att dessa medel skola anskaffas på lånevägen eller på skattevägen.

*Om förskotts-
väsendets
avveckling.
(Forts.)*

Jag hoppas, att kammaren vill benäget biträda det förslag, som föreligger från statsutskottet.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjordes jämlikt därunder förekomma yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i nu förevarande utlåtande hemställt samt vidare därpå att utskottets hemställan skulle bifallas med den ändring i motiveringen, som angivits i den vid utlåtandet fogade reservationen; och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Vid ånyo skedd föredragning av bevillningsutskottets betänkande nr 3, i anledning av väckt motion om ändrad lydelse av 54 § 5 mom. i förordningen om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid taxering, bifölls vad utskottet i detta betänkande hemställt.

Föredrogs ånyo och företogs punktvís till avgörande bevillningsutskottets betänkande nr 4, i anledning av väckta motioner om ändringar i 11 § 2 mom. i förordningen angående bevillning av fast egendom samt av inkomst.

*Ang. före-
slagna änd-
ringar i be-
villningsför-
ordningens be-
stämmelser om
rätt till avdrag
vid taxering.*

Punkten 1.

I en inom första kammaren väckt motion, nr 12, hade herr *Wickman* hemställt om sådan ändring i 11 § 2 mom. bevillningsförordningen, att avdrag vid taxeringen medgaves för belopp, varmed av staten för särskilda med tjänst eller uppdrag förenade kostnader anvisad ersättning understeg den verkliga kostnaden, och hade motionären i sådant syfte föreslagit följande tillägg till sista stycket i momentet: »Dock att där kostnaden i fråga är större än den av staten anvisade ersättningen avdrag må ske för det belopp, varmed kostnaden överstigit ersättningen.»

Ang. föreslagna ändringar i bevillningsförordningens bestämmelser om rätt till avdrag vid taxering.
(Forts.)

Utskottet hade i nu föredragna punkt hemställt att herr Wickmans förevarande motion, I: 12, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Herr Wickman: Herr talman! Jag har tillåtit mig att väcka en motion om ändring av 11 § 2 mom. bevillningsförordningen, avseende följande tillägg: »Dock att där kostnaden i fråga är större än den av staten anvisade ersättningen avdrag må ske för det belopp, varmed kostnaden överstigit ersättningen».

Det har under senare år alltmera visat sig, att för de personer, vilka hava med allmänheten att skaffa i fråga om växling och förmedling av pengar, särskilt i statens eller riksbankens kassor, och vilka hava i felräkningspengar en summa per år av 1,000 kronor, detta i allmänhet icke räckt till, utan att i vissa fall avsevärda belopp av dessa tjänstemäns löner hava åtgått för täckande av uppkomna förluster. Bevillningsförordningen har då, efter vad jag hört, tolkats olika av taxeringsmyndigheterna. Jag vet åtminstone ett fall, när en person förlorade icke endast felräkningspengarna, utan även ytterligare 1,500 kronor av sin lön under året. Det är förklarligt, att man i sådana fall tycker, att dessa förluster borde få avdragas vid taxeringen. Så har icke i allmänhet skett, utan endast i vissa fall, och det är detta, som jag ansett vara obilligt, att så icke fått ske i alla dylika fall. I ett fall exempelvis, vilket föreligger i ett bankoutskottets betänkande i dag, hände det, att en tjänsteman med 4,800 kronors inkomst under 1917 gjorde en förlust utöver felräkningspengarna på 4,500 kronor. Han hade sålunda kvar endast 300 kronor av sin lön för året att leva på, under förutsättning att icke detta belopp skulle komma att täckas av riksdagen. Det är förklarligt, att när man kommer upp till sådana belopp, man tycker rättvisan fordra, att det borde medgivas avdrag, så att personen i fråga icke behövde skatta för belopp, som åtgått till täckande av dylik förlust.

Jag trodde, när jag väckte denna lilla motion, att bevillningsutskottet skulle behjärta denna synpunkt, men så har icke varit fallet. Bevillningsutskottet har i stället ansett, att det icke borde åtgöras något i frågan, förrän kommunalskatteförslaget framkommit; d. v. s. kommunalskattesakkunniga hava ju framlagt det förslag, som föreligger till bedömande, och man hoppades i bevillningsutskottet, att detta snart skulle komma på riksdagens bord, och då erkänner jag, att det ju är ett avsevärt skäl för avslag på min motion för närvarande. Jag skall därför, herr talman, icke göra något yrkande, men vill uttala den förhoppningen, att regeringen vid frågans bedömande och propositions framläggande för riksdagen måtte beakta de synpunkter, som jag framhållit i min ifrågavarande motion.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande punkt hemställt.

Punkten 2.

I en inom första kammaren väckt motion, nr 18, hade herr *Sandler* hemställt, att riksdagen måtte besluta sådan ändring i förordningen angående beviljning av fast egendom samt av inkomst, att avdrag enligt förordningen, § 11 mom. 2, skulle kunna beviljas för all ränta å gäld, som hänförde sig till den enligt beviljningsförordningen beskattningsbara inkomsten.

Ang. föreslagna ändringar i beviljningsförordningens bestämmelser om rätt till avdrag vid taxering.
(Forts.)

Utskottet hade i nu ifrågavarande punkt hemställt, att herr *Sandlers* förevarande motion, I: 18, ej måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Herr *Sandler*: Herr greve och talman! I det läge, vari denna fråga nu befinner sig, har jag intet yrkande, men jag skulle vilja begagna tillfället att rikta en vädjan till Kungl. Maj:ts att på allt sätt påskynda kommunalskattereformen, så att den äntligen kommer och vi få komma ifrån det verkligen oefterrätteliga förhållande, som nu föreligger på den kommunala beskattningens område. Jag har här berört bara en enda sida av denna sak, frågan om rätt till avdrag för ränta å gäld även för andra än dem, som hava lånt rörelsekapital i affärer. Kommunalsskattekommittén har i sin utredning ådagalagt den orättvisa, som det nu är, att en tjänsteman eller en arbetare, som är skuldsatt kanske för nära nog hela sin utbildning till att kunna sköta sin tjänst, icke får något avdrag för den ränta, som han måste betala för sin skuld, då däremot avdrag för skuldränta i nästan obegränsad utsträckning enligt praxis tillerkännes dem, som driva affär.

Som sagt, jag har icke något yrkande i själva frågan, utan vill endast så kraftigt som möjligt understryka nödvändigheten av att kommunalskattereformen påskyndas.

Överläggningen förklarades härmed slutad, varefter kammaren biföll vad utskottet i den under behandling varande punkten hemställt.

Vid förnyad föredragning av beviljningsutskottets betänkanden nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om visst undantag från tillämpningen av stadgandet i 13 § 4 mom. i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin m. m., och

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om undantag från tillämpningen av förordningen den 25 juli 1912 angående särskild skatt å majs, utländsk potatis samt manniokarot och andra väsentligen lika stärkelseriika, tullfria utländska ämnen, använda vid tillverkning av stärkelse,

bifölls vad utskottet i dessa betänkanden hemställt.

Ang. ifrågasatt stämpelskatt å aktiekuponger.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 7, i anledning av väckt motion angående stämpelskatt å aktiekuponger.

I en inom första kammaren väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, nr 17, hade herr *Sandler* föreslagit, att riksdagen måtte besluta införa uti stämpelförordningen bestämmelser om stämpelskatt å aktiekuponger. Tillika hade motionären hemställt, att vederbörande utskott måtte föreslå, jämte annat, skattens storlek.

Utskottet hade i nu föredragna betänkande på anförda skäl hemställt, att herr *Sanders* förevarande motion (I: 17) ej måtte föranleda till någon riksdagens vidare åtgärd.

Vid betänkandet fanns fogad en reservation av herrar *Jacob Larsson*, *Källman*, *Månsson* i Hagaström, *Holmström*, *Nilsson* i Kristianstad, *Bergman* och *Olsson* i Ramsta, vilka på åberopade grunder ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen med anledning av herr *Sanders* förevarande motion (I: 17) måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, huruvida och under vilka förutsättningar vinstutdelning från aktiebolag skulle kunna göras till föremål för stämpelskatt, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Herr *Larsson*, *Jacob*: Som kammaren behagade finna, har jag jämte sex utskottsledamöter från andra kammaren icke kunnat biträda det slut, vartill utskottsmajoriteten kommit. Det kan ju kanske vara ändamålslost att i denna kammare taga upp någon mera ingående debatt i denna fråga, då utgången här lär få anses given, men jag torde ändå kunna finnas försvarad, om jag yttrar något för att motivera den ståndpunkt, jag och mina medreservanter hava intagit.

Utskottet har radat upp en hel mängd med skäl emot en beskattning i det syfte, som motionären föreslagit, men om man närmare granskar de anförda skälen, vågar jag påstå, att icke ett enda av dem kan anses verkligen bärande för det avstyrkande, vartill utskottet kommit. På mig gjorde snarare utskottets betänkande intryck av ett ängsligt sökande efter skäl för att förskona vinstutdelningarna på aktier från denna beskattning.

Utskottet vänder sig att börja med mot den utgångspunkt, från vilken motionären framlagt sitt förslag. Det är nu naturligtvis riktigt, att vårt stämpelskattesystem nog icke är byggt så, att man kan säga, att en stämpelskatt med logisk nödvändighet kräver en annan, utan hela vårt stämpelskattesystem är mera byggt på lämplighetssynpunkter. Men i ett hänseende har motionären obestriddligen haft rätt, då han anknutit sitt förslag till det beslut, som förlidet års riksdag fattade, att omlägga depositionsstämpeln från att vara en engångsskatt på viss kapitalplacering till att bli en skatt på det placerade kapitalets årliga avkastning. Vi reservanter ha ansett, att denna omläggning, som ju infört en ny princip i vårt stämpelskattesystem beträffande ett visst slag av stämpelskatter,

är synnerligen väl lämpat att läggas till grund för ett fortskridande på den då inslagna vägen, och efter vår mening äro just vinstutdelningarna på i aktier nedlagt kapital ett ur alla synpunkter synnerligen lämpligt objekt för den beskattningsform, varom här är fråga.

Utskottet har velat göra en bestämd skillnad mellan detta fall och det, som vi behandlade förlidet år, då det gällde att införa räntestämpeln, och erinrar, att det nu icke är satt i fråga att taga bort vare sig emissionsstämpeln på aktier eller fondstämpeln, och att det därför icke heller bör komma i fråga att här införa stämpelskatt på vinstutdelningen. Fondstämpeln torde, som vi i reservationen framhålla, kunna i detta sammanhang lämnas alldeles obaktad, ty den är en alldeles särskild skatteform, avsedd att träffa själva omsättningen. Mera tyngd skulle väl ligga i utskottets uppfattning att påläggandet av stämpelskatt på vinstutdelningen borde kompenseras med borttagande av emissionsstämpeln. Men detta låter sig nog icke göra, därför att emissionsstämpeln är en skatt, som drabbar det i aktiebolaget insatta kapitalet utan all hänsyn till om denna kapitalplacering är eller blir avkomstgivande. Genom att på samma sätt, som skedde med depositionsstämpeln, utbyta emissionsstämpeln mot en avgiftsskatt skulle man befria all den kapitalplacering i aktiebolag, som icke blir lukrativ, ifrån den skatt, som den redan nu är underkastad, och det lär väl icke kunna sättas i fråga. En annan sak är naturligtvis, att, om man pålägger vinstutdelningarna från aktiebolag en beskattning liknande den räntestämpel, som drabbar på bankräkningar insatt kapital, så bör naturligtvis vid uppställandet av tariffen en viss och berättigad hänsyn tagas till den omständigheten, att aktiebrev redan fått bära en emissionsstämpel.

Utskottet erinrar vidare om en, efter vad utskottet anser, väsentlig skillnad på det kapital, som placeras i bankräkningar, och det kapital, som insättes i aktiebolag. Det förra kapitalet säges lämna »en säker och stadigvarande samt i det stora hela jämn inkomst», under det att det kapital, som placeras i aktiebolag, lämnar en mera »varierande och ofta osäker avkastning». Ja, teoretiskt är ju detta fullt riktigt, men om vi se på realiteterna, så antar jag, att om det verkligen varit en vägande skillnad mellan dessa olika slag av kapitalplacering till förmån för det kapital, som placeras på bankräkningar, man väl skulle få bevittna, att det just vore bankräkningarna, som visade sig mest tilldragande för det uppsamlade kapitalet och icke placerandet i aktier. Men jag hemställer, om icke erfarenheten varenda dag visar, att alldeles det motsatta är förhållandet. Det är just placerandet i aktiebolag, som är det för kapitalet tilldragande, därför att det i stort sett erbjuder betydligt större utsikter till en rikligt givande kapitalavkastning än den, som kan påräknas vid den mera blygsamma placeringen i banker. Om så är fallet, och jag tror icke, att någon kan vederlägga, att så verkligen är förhållandet, så synes mig detta tala alldeles direkt för att det i aktiebolag nedlagda

Ang. ifrågasatt stämpelskatt å aktiekuponger.

(Forts.)

Ang. ifrågasatt stämpelskatt å aktiekuponger.

(Forts.)

kapitalets avkastning bör minst lika mycket som, om icke framför det på bankräkning placerade kapitalet drabbas av den särbeskattning, som ju alltid en stämpelskatt utgör.

Vidare vill utskottet för att befria det i aktiebolag insatta kapitalet från en sådan merbelastning, som en beskattning i den av motionären förordade riktningen skulle medföra, erinra, att man bör taga någon hänsyn till det mer eller mindre samhällsnyttiga användande till vilket kapitalet kommer genom den ena eller den andra placeringen, och utskottet fäster därvid uppmärksamheten på att det i aktiebolag placerade kapitalet insättes direkt i produktiv verksamhet och därför icke bör utsättas för en beskattning, som till äventyrs skulle kunna verka tillbakahållande på kapitalet. Ja, vad den senare uppfattningen angår, att den skulle kunna verka tillbakahållande på kapitalets strävan till aktieplacering, så har jag redan i det föregående bemött den med att hänvisa till den erfarenhet, som vi dagligen ha för ögonen, huruledes kapitalet i allt större utsträckning finner sin mest givande och mest lockande placering just i bolagsbildningar.

Men då man vill göra en skillnad i beskattningshänseende, grundad på den mer eller mindre samhällsnyttiga placeringen av kapitalet, så förbiser man, att våra skattelagar icke i beskattningshänseende ur den synpunkten på något annat område göra någon skillnad mellan beskattning av kapital av ena eller andra slaget. De göra icke heller någon skillnad mellan beskattning av kapital och beskattning av arbete, och då utskottet särskilt pekat på den omständigheten, att det i aktiebolag nedlagda kapitalet är insatt på ett direkt sätt i en produktiv verksamhet, så böra vi väl icke förbise, att för en produktiv verksamhet krävas andra faktorer än kapital. Det kräves framför allt också arbete. Skulle utskottet eller de, som dela utskottets uppfattning i denna del, också vilja företräda den ståndpunkten, att det vid beskattning av inkomst utav arbete skulle tagas hänsyn till huruvida arbetet är insatt på ett direkt sätt i produktiv verksamhet eller icke? Skola vi då klassificera inkomst av arbete så, att det arbete, som direkt insättes i produktiv verksamhet, det vill säga framför allt den mänskliga, kroppsliga arbetskraften, skall behandlas ur skattesynpunkt på gynnsammare sätt än inkomst av annat arbete? Jag tror icke, att utskottet är villigt att draga den konsekvensen av sin ståndpunkt.

En erinran har utskottet gjort, som ju naturligtvis har sitt fulla berättigande, nämligen att aktier i ett och samma bolag ofta förvärfvas av aktieinnehavare efter olika köpkurs, och att den vinstutdelning, som tillfaller aktieägarna i ett och samma bolag således beteckna en olika räntefot för den ena aktieägaren och för den andra. Men jag undrar, om denna omständighet verkligen kan anföras som ett bärande skäl för att motsätta sig införandet av stämpelskatt på aktier. Stämpelskatten måste naturligtvis anpassas efter utdelningsbeloppet, och det må ju vara berättigat att säga, att den då kommer att drabba hårdare den aktieägare, som inköpt sina aktier efter en högre köpkurs, än den, som förvärvat sina efter billigare köpkurs, men den ojämhet, som på det sättet skulle uppkomma, är säkerligen

icke större än ofantligt många ojämnheter, som vi redan ha att dragas med i beskattningshänseende. Det är naturligtvis idealet, om man kunde komma till ett beskattningssystem, som på ett fullt rättvist sätt träffar den skattskyldige, men vi ha ännu aldrig lyckats finna upp ett skattesystem, som vare sig i teorien eller praktiken fyller detta ideala rättfärdighetskrav.

Ang. ifrågasatt stämpelskatt å aktiekuponger.
(Forts.)

Däremot är det en annan omständighet, som kan göra den ojämnheter, som på detta område skulle skapas, betydligt mindre upprörande än de ojämnheter, som på andra områden följa av ordningen för vår beskattning, och det är, att det här gäller avkastningen på en *arbetsfri* inkomst, och den bör väl kunna bära en ökad särbeskattning, låt vara att denna till följd av spekulationer och kursfluktuationer kommer att drabba den ene spekulanten något hårdare än den andra. Det skulle ju tvärtom möjligen kunna tänkas, att införandet av stämpelbeskattningen på vinstutdelningen i aktiebolag skulle komma att öva ett visst inflytande på aktiespekulationen. Det komme med all säkerhet att tagas hänsyn till denna omständighet, då det gäller att bestämma, huruvida man efter ett visst kursvärde vill placera sina pengar.

Slutligen har utskottet som ett skäl emot en beskattningsform av detta slag pekat på att den tekniska anordningen skulle bli så särdeles tung och besvärlig. Ja, det säger sig självt, att skall man stämpelbelägga varenda aktiekupong, så blir det ett mycket betydande stämplande, men i och för sig är väl detta icke något oöverkomligt. Men jag vill erinra om att redan förlidet år, då riksdagen beslutade införandet av räntestämpeln på kapital, placerade i banker, man införde en praktisk anordning, genom vilken vederbörande bank eller penninginrättning bereddes tillfälle att på en gång för samtliga sina insättare verkställa inbetalningen av den stämpelskatt, som skulle utgå för räntorna. Låter det icke tänka sig, att man även här skulle kunna efter detta mönster införa någon mycket bekväm anordning för verkställande av inbetalningen av stämpelskatten? Jag kan icke se något hinder för att, om man nu vill fortskrida på den väg, varpå statsmakterna då inslogo, man nu också kan i fråga om de tekniska anordningarna följa det föredöme, som i följande gavs.

Jag tillåter mig upprepa, att den dagliga erfarenheten visar, med vilken stor begärlighet det lediga kapitalet söker sig till placering i aktiebolag. Det har under de senare åren knappast kunnat gå någon vecka, utan att man sett nya bolag startas eller äldre bolag utöka sitt aktiekapital, och ser man på de kurser, till vilka de nya aktierna utbjudas, så sannerligen man får den uppfattningen, att det här skulle vara fråga om någon på ringaste sätt osäker avkastning av det kapital det gäller. I regel utbjudes den nya aktiestocken till en överkurs, som tydligt måste förutsätta, att det är en mycket vinstgivande kapitalplacering.

Då vi utan tvivel ha att möta synnerligen stora krav på statskassan, så förefaller det oss reservanter, som om man borde utnyttja denna skatteform, stämpelbeskattningen, om vilken både Kungl. Maj:t och riksdagen förlidet år uttalade, att den borde i främsta

Ang. ifrågasatt stämpelskatt å aktiekuponger.
(Forts.)

rummet komma i fråga, då det gällde att för staten skaffa ökade inkomster, och detta icke minst av det skäl att denna skatteform har det företrädet framför alla andra indirekta skatter, om man överhuvud taget vill beteckna den som en indirekt skatt, att den lämnar de ekonomiskt svagare samhällslagren alldeles oberörda. Det är en skatt på de förmögnare samhällslagren, Naturligtvis kan man invända, att det är ganska många personer i tämligen blygsamma, till och med små ekonomiska omständigheter, som skaffat sig en eller annan aktie. Ja, det är klart, men vi kunna icke inrätta vårt beskattningssystem efter sådana synpunkter, utan efter vad det stort sett gäller, och i stort sett betyder detta just att lägga en ytterligare skatt på den ekonomiskt bärkraftigare delen av samhällets medborgare. Ur den synpunkten anser jag denna av motionären anvisade skatteväg vara fullt rättvis och fullt försvarbar, och därför, herr talman, skall jag be att få yrka, att kammaren med ogillande av utskottets hemställan bifaller den av mig med flera till betänkandet fogade reservationen.

Herr H a m m a r s t r ö m: Herr greve och talman, mina herrar! Såväl utskottsmajoriteten som reservanterna ha sökt att i det tryckta, här utdelade utskottsbetänkandet med tillhörande reservation så tydligt som möjligt klarlägga sina skilda ståndpunkter. Jag hade vid sådant förhållande hoppats, att diskussionen i denna fråga här i kammaren icke skulle behöva bli synnerligen vidlyftig. Emellertid har den föregående ärade talaren ansett nödvändigt att synnerligen utförligt utveckla reservanternas ståndpunkt, och detta nödgas även mig att besvara kammaren med att åhöra några ord i frågan. denna gång angående den ståndpunkt utskottsmajoriteten intagit. Jag har därvid icke den ringaste förhoppning att kunna mera här än i utskottet övertyga den föregående ärade talaren, som ju fann utskottets argumentering icke innehålla några som helst bärande skäl. Om-dömet är hårt, men det är ju kanske ytterst en smaksak vad som kan anses vara bärande. För min del får jag erkänna, att jag på det mest uppmärksamma sätt både i utskottet och här i kammaren åhört den föregående ärade talarens intressanta argumentering i denna skattefråga, en argumentering, som jag dock å min sida nödgas tillstå, att jag finner mera originell än bärande vare sig i teori eller i praktik.

Gemensamt för reservanterna och motionären är, att de anse den nu föreslagna stämpeln å aktiekuponger innebära en konsekvent utveckling av riksdagens beslut i fjol att införa räntestämpel för medel å bankräkningar, i främsta rummet depositions- och kapitalräkningar. Är nu denna uppfattning verkligen riktig? Man måste för att kunna ge svar på den frågan göra klart för sig, vad avsikten var med den i fjol införda kapitalränteskatten. En allmän kapitalränteskatt kan ha sin givna plats i ett system av förvärvsskatter, men vår direkta statsbeskattning är ju grundad på den allmänna inkomstskatten och är för övrigt på denna grund ganska kraftigt utvecklad under senare tid. Det kan därför icke gärna ha varit riksdagens mening att med beslutet i fjol taga första steget till införandet av en allmän

kapitalrönteskatt. Det var, som den föregående talaren också framhöll, tvärtom endast fråga om att avlösa en tidigare, mindre lämplig befunden form för beskattning av det å bankräkning insatta kapitalet, den s. k. depositionsstämpeln. Det var däremot icke så, som reservanterna säga, att »införandet av röntestämpeln motiverades utslutande av omsorgen att kunna på ett mera effektivt sätt utnyttja kapitalets skattekraft». Man kan väl nämligen knappast tyda de orden annorlunda, än så, att reservanterna mena, att man ville ännu kraftigare beskatta kapitalet. Så var icke meningen, utan meningen var allenast att göra den tidigare införda beskattningen fullt effektiv, något som den icke blivit, i följd därav, att man funnit utvägar att kringgå depositionsstämpeln.

Om således kapitalrönteskatten, sådan den i följd infördes, endast avsåg att bli en ersättning för depositionsstämpeln och en mer effektiv skatteform än denna, så har man sedan att fråga sig: vad var meningen, när depositionsstämpeln infördes? Går man till förhandlingarna i ämnet vid den tidpunkt, då denna skatt i början av 1890-talet infördes, så finner man, att man avsåg att skaffa ett komplement till inkomstskatten, ett komplement, som man ansåg motiverat av två särskilda omständigheter. Den ena var, att det rörliga kapitalet så lätt undandrog sig inkomstskatt. Det är nämligen så, att det icke är lätt att kontrollera riktigheten av de skattskyldiges deklARATIONER med avseende på detta slags inkomst. Den andra omständigheten var, att det rörliga kapitalet och särskilt det, varom nu är fråga, nämligen det i bank insatta, ansågs besitta en alldeles särskild skattekraft. Det sammanhänger naturligtvis med den inom både teori och praktisk skattelagstiftning erkända skillnaden mellan fonderad och ofonderad inkomst och olika arter av den fonderade inkomsten. Den åtskillnaden syntes mig den föregående ärade talaren icke vilja beakta. Det är ju dock så, att det i bank insatta kapitalet lämnar sin ägare en inkomst, som är relativt riskfri och som tillkommer utan att ägarens arbetskraft behöver tagas i anspråk för inkomstens förvärvande. Arbetskraften har ägaren reserverad för att skaffa sig annan inkomst. Därför anses ock inkomst av detta slag kunna tåla en ytterligare belastning utöver den, som den allmänna inkomstskatten medför, och det var en sådan merbelastning som man vid depositionsstämpelns införande avsåg att etablera.

Nu säger den ärade föregående talaren, att den inkomst, som vinnes genom utdelning i aktiebolag, är arbetsfri inkomst, och den uppfattningen går också igen i reservationen, där det talas om att »den vinstutdelning, som härflyter ur ett i aktiebolag placerat kapital, är till sin natur ingenting annat än kapitalränta». Jag tror knappast, att det påståendet är hållbart. Jag frånser härvid ett och annat bolag, som kanske har till uppgift endast att förvalta värdepapper eller dylikt, men de allra flesta aktiebolags verksamhet är av den beskaffenhet, att den vinst, som de förvärva, härrör av kapital och arbete i förening, och häri ligger, att man icke har rätt att likställa denna vinst med den vinst, som uppkommer på i bank insatt kapital. Vill man konsekvent utveckla kapitalstämpeln sådan den i följd in-

Ang. ifråga-
sett stämpel-
skatt & aktie-
kuponger.

(Forts.)

Ang. ifrågasatt stämpelskatt å aktiekuponger.
(Forts.)

fördes, så skulle väl närmast ligga till hands att införa en sådan stämpel å obligationskuponger och motsvarande beskattning i någon form även på räntan å det kapital, som utlånas till enskilda personer mot rewers. Sådant kunde möjligen krävas i konsekvensens namn, men ingalunda kan konsekvensen kräva likställighet i detta avseende mellan aktiebolags vinst och räntan å i bank insatta medel. I avseende å aktiebolagens vinst föreligger ingen av de två omständigheter, som motiverade depositionsstämpeln som ett komplement till inkomstskatten. Det är ingen svårighet för beskattningsmyndigheterna att konstatera aktiebolagens vinst och bolagen kunna således icke undandraga sig inkomstskatten. Och såsom av vad jag nyss anfört torde framgå, är icke heller denna vinst i samma grad som räntan å bankmedel en fonderad inkomst, utan en inkomst av kapital och arbete i förening.

Nu kan ju den invändningen möjligen göras, att detta senare må gälla om aktiebolagens vinst, men att när vinsten kommer i de enskilda aktieägarnas händer i form av utdelning, den är, såsom den ärade talaren uttryckte sig, en arbetsfri inkomst. Ja, även om man till en viss grad skulle kunna gå med härpå och bland annat bortse från de bolag, där bolagsmännen insätta även sin arbetskraft, så är det nog i allt fall skillnad mellan utdelningen i bolagen och vinsten från bankräkningarna.

Först och främst är, som även i utskottsbetänkandet är påpekat, utdelningen i aktiebolag icke en säker inkomst på samma sätt som avkastningen av det i bank placerade kapitalet utan kan lätt nog utebliva, och vidare är den ofta nog ganska växlande till beloppet. Detta måste man även taga hänsyn till vid beskattningen. Det förefaller mig, över huvud, som om den ärade talaren och övriga reserveranter uteslutande tänkt på de stora miljonbolagen, som alltjämt år efter år ha att uppvisa lysande dividender. Men här vore det ju meningen, att skatten skulle drabba all utdelning i bolag, och vi ha ju även bolag, som icke äro så välsituerade. Det finns sådana, som kanske länge nog år efter år gått utan någon vinst, när de slutligen kunnat arbeta sig upp till en så pass bättre ställning, att utdelning kan ifrågakomma. Där ha ju aktieägarna under kanske en lång följd av år icke haft någon som helst avkastning på sina penningar, och för övrigt kan det i fråga om de företag, som nu bära sig bra, möjligen vara osäkert, huru länge de goda åren komma att räcka.

Nu vill kanske den föregående ärade talaren göra gällande, att man icke bör placera penningar i sådana företag. Det förefaller mig åtminstone så, som om hans argumentering vilade på den uppfattningen, att det vore bäst att så litet som möjligt sätta in pengar i bolag. Jag fruktar dock, att det icke endast bleve kapitalet, utan även arbetet, som komme att förlora på en sådan anordning. Härtill kommer för övrigt, att det ju är en hel massa dylika företag i vårt land, som komma till stånd icke för vinstens skull, utan i rent samhällsnyttigt syfte, exempelvis en mängd enskilda järnvägar och andra liknande företag, där utdelningen kanske nog så länge låter vänta på sig, och

där billigheten kanske kräver att icke genast slå ned på denna med en extra skatt, när den en gång infinner sig.

*Ang. ifrågasatt stämpelskatt å aktiekuponger.
(Forts.)*

Nu vare det långt ifrån mig att vilja förneka, att icke aktiebolagens vinst i allmänhet kan tåla vid en avsevärd beskattning, ty den form, under vilken aktiebolagen arbeta, och andra förmåner, som äro förenade med förvärvsverksamhets drivande av kapitalstarka företag göra naturligtvis, att bolagsvinsterna oftast kunna tåla vid en drygare beskattning, än då motsvarande verksamhet drives av enskild person. Men detta är ju också beaktat i vår skattelagstiftning, icke blott så, att de drabbas av särskild eller kraftigare stämpelskatt, utan även så, att inkomstskatten träffar dem kraftigare. Bolagens vinst drabbas ju av inkomstskatten såväl hos bolaget självt som, i mån av utdelning, hos aktieägarna. Särskilt under senare tid, då till inkomstskatten kommit krigskonjunkturskatten, ha bolagsvinsterna nog blivit ganska ordentligt beskattade. Det kan väl emellertid vara möjligt, att statsfinansernas tillstånd blir sådant, att man nödgas uttaga ännu större skattebidrag av bolagen. Om så blir förhållandet, gäller det emellertid att välja rätta formen, och det förefaller mig ändå, som om utskottet hade lyckats bjuda ganska goda skäl för att den av motionären ifrågasatta formen icke kan vara den lämpliga. Frånsett de betänkligheter mot denna skatteform, som framgår av vad jag redan anfört, bör kanske härvid först beaktas den omständigheten, att aktierna kunna ha förvärvats till olika pris, och att följaktigen, om en stämpelskatt åsättes i förhållande till utdelningen, ingen hänsyn kommer att tagas till den verkliga ränteavkastningen på det i aktierna placerade kapitalet. Om också blott av denna anledning måste stämpelskatt här anses olämplig, men jag tror vidare, att det icke heller är skäl att alldeles bagatellisera de erinringar, som gjorts ur teknisk synpunkt emot motionärens förslag. Olika omständigheter synas mig alltså giva vid handen att, om man kraftigare skall beskatta aktiebolagen, man bör se till att taga ut det ökade skattebeloppet på en annan väg än den nu ifrågasatta, genom en skatteform, som icke giver anledning till så tungt vägande anmärkningar som denna, särskilt med avseende på hur skatten träffar. Den första fordran, som man med fog ställer på en skatt är, att den bör vara jämlik, träffa någorlunda jämnt. Det är en fordran, som alldeles icke kommer att fyllas medelst stämpelskatt i detta fall. Inkomstbeskattningen vore väl däremot den väg, som utan allt tvivel vore den lämpligaste ur både den ena och den andra synpunkten. Med den skatteformen komme man att taga skäligen hänsyn till det i aktierna nedlagda kapitalets verkliga avkastning, och med den komme man att taga vederbörlig hänsyn till den skattdragandes skatteförmåga, då man nödgades räkna med icke blott denna enstaka inkomst utan med den skattskyldiges samtliga inkomster. Om och när det blir behov av ytterligare skattebidrag från aktiebolagen, torde därför dessa böra uttagas under inkomstbeskattningens form.

Jag anhåller, herr greve och talman, att få yrka bifall till utskottets betänkande.

Ang. ifrågasatt stämpelskatt å aktiekuponger.

(Forts.)

Herr Söderberg: Herr talman! Jag skulle först vilja inlägga en liten gensaga mot bevillningsutskottets ärade ordförande, när han förklarade orsaken till att förra årets riksdag beslöt stämpelbeskattning på i bank innestående medel vara, att man ville rätta en tidigare anordnad stämpelbeskattning, vilken icke hade visat sig vara effektiv. En sådan önskan att lägga till rätta en äldre stämpelskatt kan ju teoretiskt vara ett plausibelt skäl, men jag tänker, att väl ingen i denna kammare, och icke heller någon i den andra, behöver sväva i tvivelsmål om den egentliga anledningen till att Kungl. Maj:t förra året kom med ifrågavarande stämpelproposition. Det var ju icke ett fristående förslag, utan det ingick som ett led i en rad nya bestämmelser i stämpelförordningen, avseende än det ena än det andra. Jag minns icke alla detaljerna i propositionen, men det var lotteristämpel, lagfartsstämpel, om jag minns rätt, och flera olika sorters stämplor. Bland dem ingick även som ett led stämpelbeläggning för räntan av i bank innestående medel. Vad var det praktiska syftet med hela denna utökning av stämpelskatterna? Det var ju att skaffa statskassan större inkomster, varav den var i behov, och jag tror icke, att jag dömer alltför orimligt, om jag säger, att denna praktiska synpunkt var den mest avgörande för Kungl. Maj:t vid framlägandet av ifrågavarande proposition. Jag tror således icke, att det är någon anledning att föra så vidlyftiga resonemang angående orsaken därtill. Det var med det som med allting annat: det är de praktiska synpunkterna i beskattningsfrågorna, som avgöra, vilken väg som man slår in på, och det är den väg, som man finner framkomlig, som man går. Hade Kungl. Maj:t då utarbetat sitt förslag rationellt, hade det omfattat även stämpelbeläggning av aktier och obligationer. Den vägen vågade man icke gå, och så stannade man vid stämpelbeläggning för räntan på i bank innestående medel. Men tror verkligen herr ordföranden i bevillningsutskottet, att hans resonemang skall kunna övertyga menige man, när de tillräckligt satt sig in i den sak, varav herr Sänders motion redan är uttryckt, nämligen att det ligger en oerhörd stor orättvisa i att avkastningen av penningar, som placeras i bank, skola underkastas stämpelskatt, men icke avkastningen av de medel, som äro placerade i rörligt kapital, direkt i aktier? Det kommer icke att gå i längden. Ju mer allmänheten sätter sig in i denna beskattningsfråga, dess mer skall den finna, att det icke ligger full rättvisa häri, utan att en rättelse måste vidtagas.

Nu är det naturligtvis alltid svårt för enskilda motionärer att komma med skattemotioner, därför att de icke äro i stånd, icke hava material och icke förmåga — det behöver man icke blivas för att erkänna — att mejsla ut alla detaljer i ett skatteförslag. Men man kan ju dock ha på känn, vad som är riktigt, och jag anser just, att motionären haft på känn, vad som är riktigt i denna fråga, nämligen att även kapital placerat på detta sätt skall vidkännas en avbränning. Jag tänker, att det icke är så mycket själva aktiekupongerna motionären vill åt i sin motion, utan vinsten, utdelningen på aktierna. Liksom den föregående stämpelförordningen lägger stämpelbeskattning

på ränta å i bank insatta medel, så anser han, att räntan på det kapital, som ligger i aktier, bör vidkännas en motsvarande åderlätning.

För min del anser jag, att utskottet haft något för brått med att avgöra frågan. Man bör väl dock betänka, att det är alldeles särskilda tider, i vilka vi leva. Jag anser för min del, att det är tider, vilka icke så mycket inbjuda till diskussion om det teoretiskt berättigade eller icke berättigade i en viss åtgärd för att skaffa staten inkomster, utan det gäller, på vad sätt detta skall kunna ske. Bevillningsutskottet borde väl ha betänkt alla de stora krav, som motionsvis ställas på statskassan vid denna riksdag. Ingen lär väl kunna bestrida, att dessa krav äro högst behjärtansvärda, och inför utsikten till att riksdagen kan komma att taga upp några av dessa krav, borde väl utskottet hava tänkt på att utvägar måste finnas att anskaffa medel för finansierandet av de av dessa krav påkallade åtgärder. Hade bevillningsutskottet därför väntat med att upptaga denna fråga, till dess att statsutskottet eller andra utskott, som hava ovan åsyftade frågor om hand, varit färdiga med sina utlåtanden, så tycker jag, att utskottet hade intagit en riktigare och bättre position än nu. Man gör icke klokt, då man på förhand avsäger sig uppslag till nya inkomster för statskassan, när denna kan komma att visa sig vara i behov av sådana.

Efter vad jag hörde, framfördes i utskottet även den anmärkningen, att saken erbjuder svårigheter ur teknisk synpunkt, men det förefinnes ju tid att undersöka möjligheten att lösa dessa. Jag tror, att större tekniska svårigheter väl förut knäckts och väl i framtiden måste knäckas av riksdagen och dess utskott än de, som skulle hava uppsätt, då det gällt att rätt tillämpa den i motionen framförda tanken.

Nu har jag ju intet hopp, att denna kammare skall godtaga reservanternas förslag. Jag känner mig i stället livligt övertygad om att, när — och det tänker jag väl endast är en tidsfråga — den nu rikligt flödande krigskonjunkturskatten börjar sina och regeringen därigenom drives att se sig om efter nya inkomstmöjligheter, man skall beakta denna skatteform. För min del vill jag hoppas det. Man skulle då se till, att för det första full rättvisa i beskattningen av ränteinkomst åstadkommes, vare sig den kommer i form av ränta å i bank insatt kapital eller i form av utdelning å aktier och obligationer. Jag hoppas därför som sagt, att regeringen, som ju alltid har möjlighet att taga ett initiativ härvidlag låter sig angeläget vara att komma med en proposition, vilken tillmötesgår dessa synpunkter, varigenom dessa frågor skulle kunna lösas på ett tillfredsställande sätt. I förbigående sagt har även bevillningsutskottet initiativrätt, och jag skulle för min del önska, att om det visade sig, att riksdagen skulle vara benägen att behärta de krav, som nu ställas på statskassan för verkligt behjärtansvärda ändamål, bevillningsutskottet då ville göra bruk av denna initiativrätt och för riksdagen framlägga förslag om att anskaffa de därför erforderliga medlen på av motionären föreslaget sätt. Medlen komma då att tagas direkt från kapitalet och icke indirekt, vilken senare väg jag anser — och däri tänker

Ang. ifrågasatt stämpelskatt å aktiekuponger.
(Forts.)

Ang. ifrågasatt stämpelskatt å aktiekuponger.

(Forts.)

jag, att få skola hysa en avvikande mening mot mig — måste under nuvarande förhållanden vara fullständigt utesluten. Därigenom skulle ju bevillningsutskottet, om så fordrades, kunna — förlåt uttrycket — reparera den ganska nervösa brådska, som det nu haft, att på ett så tidigt stadium yrka avslag på en motion och avfärda en framställning, vilken, därest frågan bleve utredd och en praktisk form funnen, dock skulle kunna tillföra statskassan inkomster.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr F o r s s m a n: Herr greve och talman! Jag har tillåtit mig att begära ordet för att fästa uppmärksamheten på en omständighet, som hittills icke varit beaktad i diskussionen. Det är den stora belåning, som äger rum av aktier. Denna belåning uppgår enligt bankinspektionens uppgifter om bankerna av den 31 januari 1918 till 1,486 miljoner kronor. På denna väldiga summa måste aktieägarna betala ränta. Denna ränta avgår givetvis från utdelningen å aktierna, och om man nu, som motionären och reservanterna vilja, skulle belägga kupongerna med stämpelskatt, skulle man ju beskatta en inkomst, som egentligen aldrig funnits, då man icke toge hänsyn till de räntor, som aktieägarna haft att betala.

Jag skall också till de sakliga skäl, som i övrigt hava anförts mot motionärens förslag, be att få anföra ett skäl av mera formell natur mot avlåtandet av en skrivelse. Enligt herr finansministerns uttalande i Kungl. Maj:ts proposition nr 69, som nyligen överlämnades till kamrarna, har han nämligen för avsikt att närmare låta utreda frågan om en rättvisare fördelning av skattetrycket vid direkt beskattning till staten. Frågan är sålunda en marche och under utredning, och det finns således intet ytterligare skäl för riksdagen att avlåta en skrivelse.

På dessa skäl, herr greve och talman, anhåller jag att få yrka bifall till utskottets hemställan och avslag på reservationen.

Herr S a n d l e r: Herr talman! Jag skall be att få i all korthet säga några ord rörande denna sak. Jag ber då att få utgå från ett yttrande, som bevillningsutskottets ärade ordförande hade i slutet av sitt försvar för utskottets utlåtande. Om jag fattade honom rätt, medgav herr ordföranden, att frågan om en beskattning av aktiekapitalets inkomst mera var av formell än reell art. Utskottets ärade ordförande tyckes sålunda medgiva, att här kunde bli fråga om en effektivare beskattning av aktieinkomsterna, och att anmärkningarna mot det förslag, som nu föreligger, egentligen mera äro av formell art. Jag stöder denna min uppfattning också därpå, att utskottet på sid. 2 medgiver, att aktiebolagen i regel »äga större skatteförmåga än som i allmänhet förefinnes hos enskilda utövare av motsvarande näringsverksamhet och därför också kunna lämna större skattebidrag till det allmänna». Jag citerar utskottsmajoritetens egna ord. Det synes mig, att i denna del av herr ordförandens anförande det ligger ett skäl att bifalla reservationen och begära en ut-

redning av frågan, varvid vederbörande säkerligen kunna få tillfälle att framlägga just de lämpliga formerna för denna beskattning.

Slutligen en sak, som varken utskottet eller reservanterna hava berört, nämligen frågan om denna beskattnings inflytande på den kommunala beskattningen. Det har i motionen framhållits — och jag är i tillfälle att av egen erfarenhet från en hel del kommuner på landet bekräfta, att så är förhållandet — att folk, som förut hava haft pengar insatta i banker, taga ut dem och i stället placera dem i aktier. Varför göra de det? Jo, de ha kommit under fund om att räntestämpeln kommit till. De få betala en procent i stämpelskatt för den ränta de få från bankerna, men däremot slippa de betala någon motsvarande stämpelskatt för utdelning å aktier. Dessutom få de betala kommunalskatt för sin ränteinkomst, men om de placera sina penningar i aktier, slippa de den kommunala skatten. Visserligen få de då kanske i någon mån vidkännas den särskilda stämpelskatt, som ligger på aktiebrevet, men det är ju en engångsskatt, som väl icke kan antagas drabba så särdeles tungt för varje år. Detta gör, att den kommunala beskattningen faktiskt förryckes i en hel del kommuner. Nu invänder man häremot, att de bolag, till vilka dessa aktier hänföra sig, dock betala kommunalskatt. Ja, det är sant, men de betala denna skatt på ett helt annat ställe, i den ort, där bolagets styrelse har sitt säte eller där bolaget driver sin rörelse. Och då går det så, att det kapital, som faktiskt förut varit beskattat i vederbörande kommun, i kapitalägarens hemkommun, nu undgår kommunalbeskattning, och härigenom förryckes uppenbarligen den kommunala beskattningen i avsevärd mån. Detta förefaller mig också vara ett skäl för att man här uttalar sig för en utredning, vartill jag ber att få yrka bifall.

Jag hemställer alltså, herr greve och talman, om bifall till reservationen.

Herr Wijk: Herr greve och talman, mina herrar! Det är utan tvivel mycket svårt att uppdraga principiella linjer för en rik-
tig stämpelbeskattning. Från att hava varit en avgäld på vissa för-
måner och privilegier har stämpeln utvidgats till att få en helt fi-
skalisk karaktär med ganska obestämda gränser, och det är svårt att
säga, var dessa gränser böra gå. Men så mycket tror jag man kan
säga, att stämpeln överskridit sina riktiga gränser, då den går in på
inkomstskattens område.

Det är från den synpunkten som jag anser, att fjolårets beslut
om införande av räntestämpeln var i hög grad olyckligt. Vad som
då skedde var, att en stämpel på en viss form av kapitalplacering
förvandlades till en stämpel på inkomsten av vissa former av kapi-
tal. Då stämpeln kommer in på detta område förlorar den sin karak-
tär av stämpel utan att på något sätt kunna ersätta den verkligt rati-
onella inkomstskatten. Den kan icke taga hänsyn till den verkliga
inkomsten, utan håller sig till en fingerad sådan. Den kan icke heller
taga hänsyn till den större eller mindre inkomsten hos den, som be-
skattas. Den är icke i något avseende progressiv. Den fyller icke
alls de krav som numera ställas på en beskattning av inkomst.

Ang. ifrågasatt stämpel-skatt å aktiekuponger.
(Forts.)

Då nu huvudmotivet, och jag kan väl säga det enda motivet, för motionärens och reservanternas framställning är, att de anse konsekvensen av fjolårets beslut i fråga om räntestämpeln kräva införandet av denna föreslagna stämpel på aktiekuponger, så är det alldeles givet, att jag, med den syn jag har på saken, icke kan imponeras av en argumentering, som kräver, att man som konsekvens av en dålig skatt skall införa en liknande, som är ännu mycket sämre än den redan införda. Kupongstämpeln är nämligen betydligt svagare och ännu mindre möjlig att försvara än räntestämpeln.

Räntestämpeln kan i allt fall i stort sett anses drabba en verklig inkomst, ty den, som har pengar innestående på bank har i allmänhet icke motsvarande skuld, utan det är avkastningen av en verklig förmögenhet, som där beskattas. Kupongstämpeln på aktier däremot drabbar i de flesta fall icke en motsvarande förmögenhet. Ty det torde vara regel, att aktieinnehav till en del grundas på lån, och det är sålunda en delvis fingerad inkomst, som genom kupongstämpeln skulle beskattas. Vidare drabbar räntestämpeln på ett likartat sätt alla, som äro utsatta för densamma. I fråga om kupongstämpeln bleve förhållandet ett helt annat. Stämpeln kommer att utgå oberoende av vad vederbörande erlagt för de aktier, vilkas avkastning stämpelbelades, varav komme att följa den största olikhet i beskattning mellan olika ägare av ett och samma slags aktier. Kupongstämpel-skatten drabbar i det avseendet fullkomligt i blindo.

Jag har framfört dessa par exempel för att styrka min åskådning om det principiellt och praktiskt olämpliga i att försöka använda denna stämpelbeskattning på ett område som faktiskt faller inom inkomstskattens gebit.

Under sådana förhållanden är det givet, att jag liksom utskottet i övrigt, varken kunnat gå med på den av reservanterna föreslagna skrivelsen eller godtaga den mening som förfäktats av herr Söderberg i Stocknolm, nämligen att avgörandet av denna fråga bort uppskjutas till längre fram under riksdagen, i avvaktan på de ytterligare krav på skatter, som under riksdagen kunna framträda.

Det är givet att, om man har den meningen att förslaget är principiellt och praktiskt dåligt, bör man icke reservera det för framtida användning, utan i stället, i fall av behov, då tillgripa andra och bättre skatteformer. Vår skattelagstiftning är för närvarande i starkt behov av reda, ordning och inre konsekvens. Jag vill för min del livligt avråda från att man då, endast på grund av en ytlig konsekvens, skall inlåta sig på en skatteform, som blott kommer att öka oredan; och därför ber jag, herr greve och talman, få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Hammarström: Endast ett par ord i anledning av den ärade motionärens anförande.

Han har i sin motion fäst uppmärksamheten på, att för inkomst av aktier, skatt icke tillgodokommer kommunen i den ort, där aktieägaren bor, och han förmenar nu, att såväl utskottet som reservanterna förbisett detta hans argument för kupongstämpeln.

Detta torde emellertid icke vara förhållandet åtminstone vad utskottet beträffar, ty utskottet har med avseende härpå framhållit, att en reform av kommunalbeskattningen är förestående, och att det är en öppen fråga, huru dävid kommer att förhållas med denna aktiernas särställning i beskattningsavseende. För övrigt hemställer jag till den ärade motionären, om det skulle kunna vara till någon verklig tröst eller glädje för de kommuner, som sålunda gå miste om en skatteinkomst av aktieutdelning, ifall staten toge för sig ändå mera av aktieägaren genom den nu ifrågasatta stämpel-skatten.

Ang. ifrågasatt stämpel-skatt å aktiekuponger.

(Forts.)

Herr Östberg: Det finnes ett skäl, och det är det enda som med fullo kan åberopas, för den av reservanterna ifrågasatta skrivelsen, nämligen den omständigheten att man lagt stämpel på vissa räntebetalningsbevis.

Man har här sagt, att den nya räntestämpeln skulle utmärka en ny princip, och man hänvisar till den Kungl. proposition, som förelades förra riksdagen angående utvidgning av stämpelbeskattningen. Det är visserligen sant, att denna proposition innefattade ett flertal förslag om nya stämpelskatter, men den stämpel som föreslogs för bankräntebesked var föranledd av den förutvarande depositionsstämpeln. Denna senare kunde lätt kringgås, vilket faktiskt även skedde. Den nya stämpeln å räntebesked avsåg att göra den gamla depositionsstämpeln effektiv. Huruvida man borde gå den vägen, den frågan diskuterades förra året livligt i bevillningsutskottet, och man beslöt sig slutligen för att lägga stämpel på räntebesked från bank med visst undantag för räntebesked å lägre belopp.

Detta var den verkliga innebörden, men därav följer uppenbarligen icke, att man skall fortsätta och lägga stämpel på ytterligare kvittenser. Och varför skall man då lägga stämpel endast på kvittenser å lyftad utdelning i aktiebolag? Fordrar icke konsekvensen, att man lägger stämpel på alla jämförliga kvittenser således bland annat även på obligationskuponger. Det vore en utvidgning av stämpelskattesystemet i all dess glans.

Den förste talaren framhöll också, att det skulle vara mycket obekvämt att lägga stämpel på de särskilda aktiekupongerna, och att man därför borde uttaga stämpelskatten hos bolagen på en gång. Men varför skall man då använda formen av stämpelskatt? Det finnes ingen reson däri.

För min del tror jag icke, att den omständigheten, att man försökt få depositionsstämpeln effektiv, behöver leda till att man skall lägga stämpel på kvittenser över huvud taget, och därför ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Sandler: Bevillningsutskottets ärade ordförande vände sig mot mig med frågan, om jag ansåg att det kunde vara någon tröst för kommunerna att lägga statsskatt på aktiekuponger då räntorna utdelades, och därpå vill jag svara, att om vid ränteutdelning

Ang. ifrågasatt stämpel-skatt å aktiekuponger.
(Forta.)

gen på aktiekuponger aktiekapitalet blir beskattat i likhet med de räntor som uttagas på bankerna, försvinner den anledning, som en hel del förmögna personer skulle ha att dra sina pengar från bankerna och placera dem såsom aktiekapital, och därigenom finge kommunerna större beskattningskraft. Och det är detta förhållande, som skulle kunna verka fördelaktigt för den kommunala beskattningen och som man har emotsett.

Herr Hammarström: Ja, den tankegång som kom till uttryck i det sista anförandet kunde man även spåra i ett tidigare yttrande under denna debatt, nämligen att det skulle vara något eftersträfvansvärt att penningar placerades i bankerna i stället för uti aktiebolag. Jag tror att detta är en ganska egendomlig uppfattning. Om den konsekvent genomfördes, bleve det väl icke mycket med näringslivet i Sverige.

Herr Larsson, Jacob: Då utskottets ärade ordförande nu i en replik till motionären menade att den synpunkt han framhållit redan framkommit här i ett tidigare anförande, så tror jag icke jag tager miste om jag så tolkar den ärade utskottsordförandens yttrande att han ville påstå att jag skulle hava skattat åt en sådan uppfattning, som han senast antydde. Det har jag ingalunda gjort. Jag anförde, att det stora uppsving som aktiebolaget tagit visar, att det finns en synnerligen stor begärlighet hos kapitalet att söka sig till aktieplacering. Detta har jag icke sagt såsom något klander, utan jag har endast velat konstatera detta såsom ett faktum, och det kan icke förnekas. Jag har icke velat påstå, att det skulle vara någon särskild välsignelse om alla människor placerade sina pengar i bankerna. Även på den vägen komma de naturligtvis näringslivet till godo, fastän på annat sätt. Jag har endast velat peka på en företeelse, vars tillvaro icke kan förnekas, och av denna företeelse dragit den slutsatsen, att en placering, som visar sig vara i så synnerligt hög grad tilldragande för kapitalet, bör också utgöra ett lämpligt beskattningsföremål.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjordes i enlighet med de yrkanden, som därunder förekommit, propositioner, först på bifall till vad utskottet i föreliggande betänkande hemställt samt vidare på avslag därå och antagande av det förslag, som innefattades i den vid betänkandet fogade reservationen; och förklarades den förra propositionen, vilken upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning av bankoutskottets utlåtande nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående rätt för konungen att i vissa fall inställa tillämpningen av 10 § andra stycket i lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897 och av § 9 i lagen om rikets mynt den 30 maj 1873, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Herr statsrådet friherre *Palmstierna* avlämnade Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 85, med förslag till förordning angående särskilda bestämmelser om tiden för förvarande av vissa till ledning för taxering avgivna deklARATIONER.

Föredrogos änyo bankoutskottets utlåtanden:

nr 7, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag, innefattande tillfälligt undantag från gällande inskränkningar i rätten att använda sparbanks vinst;

nr 8, angående tillfälligt lönetillägg åt amanuensen vid riksdagens bibliotek R. Höckert;

nr 9, i anledning av fullmäktiges i riksgäldskontoret framställning om ålderstillägg åt kamreraren i riksgäldskontoret E. G. Nordwall;

nr 10, angående ersättning åt kassören vid riksbankens huvudkontor C. H. Kark för liden förlust i växlingskassa; samt

nr 11, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om visst undantag från tillämpningen av 49 § 1 mom. och 165 § 1 mom. lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogs änyo statsutskottets utlåtande nr 1 A angående regleringen av utgifterna under riksstatens för år 1919 första huvudtitel, innefattande anslagen till kungl. hov- och slottsstaterna.

*Anslag till
kungl. hov-
och slotts-
staterna.*

Utskottet hade i detta utlåtande av angiven orsak hemställt, att riksdagen måtte i riksstaten för år 1919 uppföra anslagen för kungl. hovstaten och kungl. slottsstaten med oförändrade belopp.

Herr Ström: Jag har begärt ordet för att ifråga om de kungl. hov- och slottsstaterna få till protokollet anteckna, att jag såsom anhängare till ett republikanskt statskick för min del *icke* kan vara med om att godkänna dessa anslagskrav. Vidare har jag begärt ordet för att ifråga om de kungliga slottsstaterna anföra ett par synpunkter.

Det synes mig, som om man verkligen och ej minst i dessa tider skulle kunna draga in på ifrågavarande stater, då utom Stockholms slott icke mindre än sex stycken slott och lustslott finnas som stå till hovets förfogande. Vi hava nyligen sett, att i England konungen och drottningen upplåtit en del av sina slott för sjuka och i andra avseenden olyckliga människor. Jag anser, att det även skulle kunna i vårt land göras en del indragningar av slott och palats, som skulle kunna användas nyttigare. Vissa av de kungl. slotten, av vilka flera i långa tider stå alldeles tomma och obegagnade, borde användas till folkets egna behov och till allmänhetens fromma. Sannerligen kunna de begagnas för nyttigare ändamål, särskilt om man tänker på det stora behovet av sjukhem som förefinnes och därpå att sanatorierna äro överfyllda, så att det nu icke finnes möjlighet att i tid

Anslag till
kungl. hov-
och slotts-
staterna.
(Forts.)

få in patienter på desamma. När man vidare tänker på den stora bostadsnöd som nu råder, med massor av husvilla människor synes det mig vara oriktigt att så stora utrymmen användas på ett sätt, som icke är överensstämmande med folkets behov och social rättskänsla och med förhållandena i den tid, vari vi leva. Jag hemställer således till regeringen, att den till ett kommande år ville taga under omprövning, huruvida icke härvidlag någonting bör göras.

Jag har herr talman, icke något yrkande att göra.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning av statsutskottets utlåtande nr 1 B, angående regleringen av utgifterna under tilläggsstatens för år 1918 första huvudtitel, innefattande anslagen till kungl. hov- och slottsstaterna, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 3 A, angående regleringen av utgifterna under riksstatens för år 1919 tredje huvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet.

Punkterna 1—17.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 18.

Lades till handlingarna.

Punkterna 19—21.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 22.

Lades till handlingarna.

Punkterna 23—25.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 3 B, angående regleringen av utgifterna under tilläggsstatens för år 1918 tredje huvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet.

Punkterna 1—17.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 18 och 19.

Lades till handlingarna.

Punkterna 20 och 21.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 22.

Lades till handlingarna.

Vid ånyo skedd föredragning av statsutskottets utlåtande nr 14. i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under punkt 92 av sjätte huvudtiteln gjorda framställning angående höjning av förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar jämte en i ämnet väckt motion, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Herr *Fahlén* väckte en motion, nr 131, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med vissa bestämmelser om sjöfynd.

Motionen hänvisades till lagutskottet.

Föredrogos och hänvisades till bankoutskottet Kungl. Maj:ts nädiga propositioner:

nr 78, angående gottgörelse till professorerna vid lantbruksinstitutet vid Ultuna J. A. Sjöström, E. V. E. Petersson och A. G. Timberg för genom övergång å ny avlöningsstat för institutet föranledd minskning i behållna avlöningsförmåner; samt

nr 79, angående pension åt förre fästningsbyggnadsarbetaren Carl August Johansson Lundin.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts nädiga proposition nr 81, angående nedsättning i arrendet för Toppetorps kvarn å Ankarströms kronopark i Kalmar län, hänvisades denna proposition till jordbruksutskottet.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet följande kungl. propositioner:

nr 83, angående omorganisation av fältveterinärkåren;

nr 86, angående tillstånd för förste kanslisekreteraren i lantförsvarsdepartementet Gunnar August Åkerman att för rätt att åtnjuta ålderstillägg tillgodoräkna sig viss tjänstgöring; och
nr 87, angående inköp av vissa byggnader å Axvall.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 85, med förslag till förordning angående särskilda bestämmelser om tiden för förvarande av vissa till ledning för taxering avgivna deklARATIONER.

Justerades nio protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarrens sammanträde avslutades kl. 1,38 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Tisdagen den 19 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.

Herr statsrådet *Nilson* avlämnade Kungl. Maj:ts nådiga propositioner:

nr 84, angående understöd åt avlidne linjearbetaren vid telegrafverket E. G. Lindgrens barn;

nr 88, angående beviljande av ytterligare låneunderstöd till täckande av kostnaden för anläggning av järnväg från Gånghester till Ulricehamn;

nr 89, med förslag till lag angående beräkning av röstvärdet enligt kommunalförfattningarna för skattskyldig, vars beskattningsbara inkomst blivit vid bevillningstaxeringen år 1918 av viss anledning nedsatt; och

nr 90, angående befrielse för förste kontorsbiträdet vid statens järnvägar A. W. Kjellson att gälda visst honom till utgivande ådömt ersättningsbelopp m. m.

Justerades protokollen för den 12, 13 och 15 innevarande månad.

Anmälades och bordlades,

bankoutsrottets utlåtande nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående viss garanti från statens sida för obligationer, utgivna av ett aktiebolag med uppgift att åt utländska banker och bankirer bereda svensk kredit; och

första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 1, i anledning av väckt motion angående skrivelse till Konungen i fråga om åtgärder till skyddande av de matnyttiga fiskarnas bestånd i svenska fiskevatten.

Anmälades och godkändes bankoutsrottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 26, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående rätt för Konungen att i vissa fall inställa tillämpningen av 10 § andra stycket i lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897 och av § 9 i lagen om rikets mynt den 30 maj 1873;

nr 27, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag, innefattande tillfälligt undantag från gällande inskränkningar i rätten att använda sparbanks vinst; samt

nr 28, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om visst undantag från tillämpningen av 49 § 1 mom. och 165 § 1 mom. lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades greve *Posse* för återstoden av innevarande månad på grund av följande nu upplästa läkarintyg:

Att ledamoten av riksdagens första kammare herr greve *Nils Posse* på grund av tillfällig överansträngning av hjärtat med oregelbunden hjärtverksamhet, är förhindrad deltaga i riksdagsarbetet före den 1 mars d. å., intygar på heder och samvete.

Stockholm den 18 febr. 1915.

Israel Hedenius,
med. d:r.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets utlåtande nr 2 A och 2 B samt bankoutsrottets utlåtanden nr 12 och 13.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 84, angående understöd åt avlidne linjearbetaren vid telegrafverket E. G. Lindgrens barn, hänvisades denna proposition till bankoutsrottet.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts nådiga propositioner:

Första kammarens protokoll 1918. Nr 9.

nr 88, angående beviljande av ytterligare låneunderstöd till täckande av kostnaden för anläggning av järnväg från Gånghester till Ulricehamn; och

nr 90, angående befrielse för förste kontorsbiträdet vid statens järnvägar A. W. Kjellson att gälda visst honom till utgivande ådömt ersättningsbelopp m. m.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts nädiga proposition nr 89, med förslag till lag angående beräkning av röstvärdet enligt kommunalförfattningarna för skattskyldig, vars beskattningsbara inkomst blivit vid bevillningstaxeringen år 1918 av viss anledning nedsatt, hänvisades denna proposition till konstitutionsutskottet.

Justerades fyra protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3.10 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.